

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרַתְךָ

נִפְלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

מה המטרה של מתן תורה? לזכות לפנימיות. פנימיות היא לראות את הפנים של כל דבר. הפנים של כל דבר הם איך שה' רואה אותו, איך שהדבר נמצא בתוך הקב"ה
[מתוך השיעור 'לדעת כמו שה' יודע']

בְּהַעֲלֹתְךָ תִּשְׁפ"ב

בְּהֵעֶלְתְּךָ ה'תשפ"ב

שנה חמישית – גליון מספר 206

23 **גומל דלים**
קדושת לוי
צדקה דו-כיוונית

25 **מנהיגות בפרשה**
מלכות ישראל – תיקון המדינה
המנהיג ומועצת הזקנים

26 **הסיפור החסידי**
רבי מנחם מענדל מווארקין
על דרכו בקודש של בעל ההילולא של
ט"ז סיון

28 **מענות ותשובות**
תשובות הרב לשואלים
ריפוי טראומה מהעבר

29 **פְּאֵדוּר לְעֵלְזִים
מְצִיאֵי צוּרָה**
רְזִי יִלְמַד אוֹתָנוּ עַל חֲצוּצוֹת הַכֶּסֶף
וְלָמָּה חָצִי זֶה הָכִי שְׁלֵם שְׁיִישׁ

04 **"תורת אמת", "תורת חיים" ו"תורת חסד"**

התוועדות הכנה למתן תורה (ח"א)
התארים העצמיים של התורה, הקשר
לצדיקיי החג ועוד

12 **לדעת כמו שה' יודע**
התוועדות הכנה למתן תורה (ח"ב)
ידיעת ה' את אברהם אבינו ואת משה
רבינו

18 **"דרך הוי" – המשכת אלקות בזמן**
התוועדות הכנה למתן תורה (ח"ג)
המשכת אלקות ע"י התורה ושלשת
אופני לימודה

22 **כף זכות**
פרקי אבות – פרק א משנה ו
להאמין בכח התשובה

העלון מופק ע"י עמותת אוהבים להיות יהודים
לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il
עריכה: אביב מויאל | עיצוב: דעה צ'אט | אביחיל | התאמת עיצוב: ענבל ציק
מערכת: הרב יוסף פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל בית ישראל ובתוכם לקוראי **נפלאות**. לפניכם גליון לפרשת **בהעלתך** ולימי **התשלומים לחג מתן תורה**, מלא בכל טוב.

השבוע בגליון:

בחלק השיעורים בגליון מופיעים שלשה חלקים מה**התועדות הכנה למתן תורה** הנפלאה לה זכינו ביום רביעי שעבר.

החלק הראשון מסביר בהרחבה ובעומק את **שלשת התארים העצמיים של התורה** - תורת אמת, תורת חסד ותורת חיים - עם מערכת היחסים ביניהם ותוך מגוון הגבלות חשובות. החלק השני, העמוק והעיקרי, עוסק בדיעת ה' את שני עמודי התווך של התורה, אברהם אבינו ומשה רבינו, ומסביר את החידוש העצום בדיעת ה' "פנים אל פנים" ואת הפעולות הנובעות ממנה.

החלק השלישי, הממשיך את המהלך שבחלק הראשון, מסביר כיצד התורה היא "**דרך הוי"** המקשר בין ה' ובינינו - **מכניס את האלקות לתוך ממד הזמן הנברא**. ההתועדות כולה מבוססת על מאמריו של **רבי אייזיק מהומיל זצ"ל** - גדול המשכילים האלוקיים בין חסידי חב"ד.

אם טרם הצטרפתם ל**לימוד הני"ך ומשנה היומיים** שלנו, עכשיו יש לכם הזדמנות טובה להתחיל איתנו את **ספר מלכים א'**. את **מורה השיעור היומי** תוכלו למצוא בעמוד **28**.

שבת שלום ומבורך,

המערכת

"תורת אמת", "תורת חיים" ו"תורת חסד"

קיצור מהלך השיעור

בפתיחת שלשת ימי הגבלה זכינו להתוועדות הכנה למתן תורה ברוב־עם (אחרי זמן רב שלא היתה כזו התוועדות). ההתוועדות הארוכה והעמוקה, שהתבססה על מאמריו של רבי אייזיק מהומיל זצ"ל, הסבירה יסודות חשובים במהות התורה שנקבל בחג השבועות – ענין בו ראוי לעסוק בימי התשלומין לשבועות, בהם אנו מקבלים ומפנימים את הגילוי לו זכינו ב"זמן מתן תורתנו".

כדי להקל על הלימוד וההתבוננות חולקה כאן ההתוועדות לשלשה חלקים, העוקבים זה אחר זה, כשבכל חלק רעיון מרכזי עיקרי (לקוצר היריעה יש קטעים רבים שלא נדפסו – ונשלחים ברשימת התפוצה – ועוד חלק שלם העוסק בנעיצת התחלת וסיום התורה זה בזה שיפורסם בפני עצמו אי"ה).

חלק א הוא התבוננות עמוקה בשלשת התארים העצמיים של התורה – "תורת אמת", "תורת חיים" ו"תורת חסד" – תוך הקבלה שלהם לשלש הדמויות של שבועות (משה רבינו, דוד המלך ומורנו הבעל שם טוב), לשלשה תיאורים מופלאים של התורה בספר הזהר, לממדי המציאות עולם־שנה־נפש, לעמודי העולם תורה־עבודה־גמ"ח ועוד ועוד. מתוך הדברים עולים יסודות 'השכלה' ו'עבודה' רבים ההופכים את העיסוק בתורה לאמתני, חיוני וחסידני יותר.

רבינו, נותן התורה, "זכרו תורת משה עבדי"^ב, "תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב"^ג; דוד מלך ישראל, שמת וגם נולד בעצרת^ד, חג השבועות, "דוד מלך ישראל חי וקים"^ה. ההרכב בין משה רבינו לדוד המלך הוא־הוא בחינת

משה, דוד והבעש"ט – תורת אמת, תורת חיים ותורת חסד

ידוע^א שבחג שבועות אנחנו מתקשרים לשלשה צדיקים גדולים, הכי גדולים – משה

ב מלאכי ג, כב.

ג דברים לג, ד.

ד ראה ירושלמי ביצה פ"ב ה"ד ובכור שור ב"ב יד, ב.

ה ר"ה כה, ב.

נרשם ע"י איתאל גלעדי. לא מוגה. אור ליג' סיון תשפ"ב – כפר חב"ד

א שיחת חה"ש תנש"א ובכ"ד. בארוכה מעין גנים ח"ד מאמר "אבן ישראל".

לנו שה' יהיה אלקינו, כוחנו וחיותנו, במודע של הנשמה, ועל ידי כך הוא נותן לנו "תורת חיים ואהבת חסד".

את שלשת התארים האלה – "תורת אמת", "תורת חיים" ו"תורת חסד" – אפשר להקביל בפשטות לשלש דמויות המופת אליהן אנו מתקשרים בחג הזה: כתוב "משה אמת ותורתו אמת"^{טו}. ברור שאם משה שייך לאחד התארים האלה – הוא "תורת אמת". מורנו הבעל שם טוב, רבי ישראל בעל שם טוב, הוא מחולל החסידות – תנועה שכולה אהבה וחסד – לכן ברור שהבעל שם טוב, שגם הרים את קרן ה"אשת חיל" בעם ישראל (שם מופיע הביטוי)^{טז}, הוא ה"תורת חסד על לשונה". דוד המלך הוא "נעים וזמרות ישראל"^{יז}, כלי הזין שלו הוא התפלה^{יח}, הוא מתפלל, והוא גם "חי וקים", אז הוא קשור למטבע שבתפלה – "תורת חיים". "תורת חיים" היא גם מצב בו החיים הפרטיים של האדם הם כולם תורה, מסכת שעתידי להלמד לעתיד לבוא (כמו שאמר רבי דוד מלעלוב^{יט}, שלא סתם נקרא בעצמו דוד...). התופעה הזו בולטת במיוחד אצל דוד המלך בתנ"ך, שכל מאורעות חייו הופכים לתורה.

"כולא חד", שעשועי ה' ותכנית הבריאה

כתוב בחסידות^כ שבזהר הקדוש יש גם כן שלשה לשונות שבאים לתאר את התורה, תורתנו הקדושה:
אחד מהם הוא "אורייתא וקוב"ה כולא חד"^{כא}, שבעצם התורה וה' הכל אחד – אחד ממש.

משיח – כתוב^ב שמשיח בפנימיות הוא משה ובחיצוניות הוא דוד; והצדיק השלישי, שזו גם ההילולא שלו, הוא מי שהזכרנו הרגע, ישראל, רבי ישראל בעל שם טוב.

צריך להתבונן במהות של התורה – מהי התורה שאנחנו עכשיו מתכוונים לקבל, בעוד כמה ימים. מובא בחסידות^ג שכדי להבין מה היא התורה ישנם שלשה שמות – הביטוי הוא שלשה תארים עצמיים – שמתארים את המהות של תורתנו הקדושה. התורה היא "אוריאן תליתאי"^ד, משולשת בעצם, ואחד הסימנים לכך הוא שיש לה שלשה תארים עצמיים: "תורת אמת" – "תורת אמת היתה בפיהו ורבים השיב מעון"^ה, פסוק במלאכי, סוף כל הנבואה בישראל; "תורת חסד" – "פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה"^ו, פסוק ב"אשת חיל" בסוף ספר משלי; ו"תורת חיים", לא פסוק בתנ"ך אלא מטבע של חז"ל בתפלת שמו"ע, בסוף, בברכת "שים שלום". זו הברכה של הזיווג^ז, התכלית של התפלה, תפלה לשון התקשרות והתחברות^ח.

הנוסח שם הוא "כי באור פניך נתת לנו הוי' אלהינו תורת חיים ואהבת חסד" (נוסף ל"תורת חיים" גם ה"חסד" של "תורת חסד") – הכל בא לנו מאור פני ה', "כי באור פניך נתת לנו הוי' אלהינו". יש פירוש יפה ועמוק בחסידות^ט ש"נתת לנו הוי' אלהינו" לא רק אומר שאתה, ה' אלקינו, נתת לנו, אלא אתה, עצמות, "נתת לנו" שיהיה "הוי' אלהינו", ששם הוי' יהיה אלקינו, "הוי' אלהינו הוי' אחד"^י. דבר ראשון הוא נותן

1 לב לדעת מאמר "פרק בעבודת ה'".

2 סה"מ ש"ת עמ' 109.

3 שבת פח, א.

4 מלאכי ב, ו.

5 משלי לא, כו.

6 פע"ח שער העמידה פי"ט.

7 ראה תו"א עט, ג (ע"פ כלים פ"ג מ"ה) ובכ"ד.

8 תניא פמ"ז.

9 דברים ו, ד.

טו תנחומא קרח יא.

טז ראה גם שיעור ר"ח שבט תשע"ה (פ"ג) ובכ"ד.

יז שמואל"ב כג, א.

יח לקוטי מוהר"ן ב.

יט פרי קדש הילולים עמ' י.

כ חנה אריאל עמ' אכב.

כא תקו"ז תקון וריכז. זהר ח"א כד, א. ועוד.

מה פירוש "אטיילותא"? יש מי שמתרגם^{לא} לשון שעשוע של משחק, "משחקת", כמו שכתוב בהמשך הפסוק של "שעשועים יום יום". יש מי שאומר^{לב} שממש לשון טיול, כמו לומר שה' מטייל בגן עדן עם התורה^{לג}. כתוב^{לד} שאדם עוסק באיזו מלאכה, באיזה עסק, הוא רוצה לבנות משהו בחיים, הוא לא פנוי בשביל סתם להשתעשע. אבל מדי פעם הוא צריך להפסיק את העסקים שלו, לבטל אותם, לקחת מה שנקרא חופש, נופש, ולהשתעשע. זה מאד מאד חשוב. זו התורה, לשם כך נתנה תורה. זהו אחד משלשת הפירושים האלה של התורה – "אטיילותא דיליה", "חדוותא דקוב"ה ואטיילותא דיליה... 'ואהיה שעשעים יום יום'".

שלש הגדרות הזהר ושלשת תארי התורה

אם נחזור לשלשת התארים של "אוריין תליתאי" – "תורת אמת", "תורת חסד" ו"תורת חיים" – אפשר להקביל אליהן את שלש הבחינות של התורה לפי הדרוש הזה: יש את הבחינה שהתורה היא אחד ממש עם הקב"ה, שאי אפשר לחלק ביניהם. בדרושי החסידות^ט שואלים – אם אי אפשר לחלק בין התורה לקב"ה, מה שייך לומר שהיא השעשועים של ה' וכל שכן תכנית העבודה של ה'? אלה ודאי המדרגות היותר נמוכות של התורה. המדרגה בה התורה והקב"ה הם היינו הך ממש היא האמת, זו האמת הצרופה של התורה – "תורת אמת". זהו גילוי של משה רבינו שכנגד האמת, "משה אמת ותורתו אמת".

על היות התורה תכנית העבודה של הקב"ה במעשה בראשית, "בראשית ברא אלהים את השמים את השמים ואת הארץ", כתוב "עולם חסד יבנה"^{יד} – החסד והאהבה שיש בתורה.

לא ראה מתוק מדבש על אתר.
לב ראה חנה אריאל עמ' אכח.
לג ראה גם אור יקר על אתר.
לד תהלים פט, ג.

הדבר השני שכתוב על התורה הוא "אסתכל באורייתא וברא עלמא"^{כב} – ה' הסתכל בתורה וברא את העולם. התורה היא התכנית, מה שה' שיער בעצמו בכח כל מה שעתיד להיות בפועל^{כג}, ולפי התורה ה' בורא את המציאות. "הכל הולך אחר הפתיחה"^{כד}, והתורה מתחילה "בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ", ורש"י כותב "בשביל התורה, שנאמר 'הוי' קנני ראשית דרכו קדם מפעליו מאז". הוא כותב גם "בשביל ישראל", ויש בחז"ל^{כה} עוד כמה פירושים ל"ראשית", אבל כתוב בחסידות שעיקר הפשט של "ראשית" – "ראשית חכמה"^{כו}, "אורייתא מחכמה נפקת"^{כז} – הוא שעם התורה ה' ברא את העולם, "אסתכל באורייתא וברא עלמא". זה כבר לא לומר שהתורה היא ה', אלא שהיא תכנית העבודה של הקב"ה – זהו הפשט. המאמר הראשון שאמרנו כתוב בתקוני הזהר, שכידוע הוא אפילו יותר עמוק מהזהר בעצמו – שם כתוב "אורייתא וקוב"ה כולא חד". בזהר הקדוש כתוב "אסתכל באורייתא וברא עלמא". יש עוד מאמר בזהר – "אורייתא קדישא, חדוותא דכולא, חדוותא דקוב"ה ואטיילותא דיליה, דכתיב 'ואהיה שעשעים יום יום'^{כח}. את הפסוק אנחנו מכירים יותר טוב. המאמר בא לומר שהמהות של התורה היא שה' משתעשע בה, "שעשועי המלך בעצמותו"^{כט}. לא מה שהוא מסתכל בתורה ובורא את העולם – לא קשור לבריאת העולם, נבדל מבריאת העולם, שעשועי המלך בעצמותו.

כב זהר ח"א קלד, א; ח"ב קסא, א.

כג ראה מק"מ לזהר ח"א טו, א; עמק המלך תחלת ש"א ובכ"ד.

כד ע"פ פרקי דרבי אליעזר פמ"ב.

כה בראשית רבה א, ד ועוד.

כו תהלים קיא, י; משלי ד, ז.

כז זהר ח"ב קכא, א.

כח משלי ח, ל.

כט זהר ח"ג לה, ב.

ל ראה עמק המלך ש"א.

לוחם^מ. אבל יחד עם כל העסק שלו יש לו זמן לשבת ולחבר ספר תהלים, מאה וחמשים פרקי תהלים – מפעל רציני מאד. שם הוא גם מתאר את העסקים שלו ואת מצוקות הנפש שלו, הצרות שלו, האויבים שלו. אף על פי כן, סך-הכל של התהלים שלו הוא "אטיילותא דיליה" של דוד המלך, החיים שלו – כתיבת תהלים נותנת לו חיים. מה הכוונה? נותנת לו כיה, נותנת לו מוטיבציה להמשיך גם אחר כך בעיסוקים שלו.

בעיסוקים שלו. כתוב^כ שה"אטיילותא דיליה" הוא סוד השבת, יום השבת, השעשוע שלו, ו"מיניה מתברכין כולהו יומין"^{מא} – מהשעשוע הוא מקבל שוב כח נפשי להכנס שוב לעולם, להתמודד עם כל הקשיים שלו והמלחמות שלו.

שעשועי דוד בתורה

באמת, בהרבה פסוקים בתהלים, בעיקר בפרק קיט, רואים שדוד המלך משתעשע בתורה ומקבל ממנה כוחות בתוך כל הצרות שלו. לדוגמה בפסוק "לולי תורתך שעשעי אז אבדתי בעניי"^{מב} או בפסוק "זמרות היו לי חקך בבית מגורי"^{מג}. בעצם, זה לא כל כך פשוט, הרי הז"ל אומרים, במסכת סוטה שלומדים בספירת העומה, שדוד נענש על כך שקרא לתורה "זמרות"^{מד}.

למאמר הזה יש הסבר עמוק בחסידות. אדמו"ר הזקן מסביר גם בתניא^{מה} וגם בדרושים של שבועות^{מז}, שדוד שבח את התורה בכך שכל הבריאה תלויה בה, בכל אחד מפרטיה וקדוקיה – אבל השבח הזה הוא חיצוני יחסית,

כתיבת תהלים נותנת לו חיים. מה הכוונה? נותנת לו כיה, נותנת לו מוטיבציה להמשיך גם אחר כך בעיסוקים שלו

החסד הוא המקור, "יומא דאזיל עם כולהו יומין"^{לה}, היום הראשון של מעשה בראשית, שמתלווה לכל הימים. צריך להתבונן עכשיו מה הדבר אומר לי – מה צריך להיות הכח המניע בנפש לכל תכנון? אחד מתכנון להקים מפעל, "קדם מפעליו מאז"^{לו}, לבנות משהו – זה חשוב מאד, צריך ליזום! מה המניע? חסד. אם "אסתכל באורייתא וברא עלמא" בא מהחסד והאהבה של הקב"ה – זו "תורת חסד", כנגד הבעל

שם טוב, תורת החסידות, המלמדת שכל מה שעושים מתכננים בהתאם לרצון לעשות טוב, לעשות טוב לזולת, חסד ואהבה.

מה הם השעשועים של התורה? "כי עמך מקור חיים באורך נראה אור"^{לז} – "מקור חיים" הוא "מקור כל התענוגים"^{לח}. זה שהתורה היא "תורת חיים" – היא מקור כל התענוגים, גם התענוג העצמי של "שעשועי המלך בעצמותו" ממש, וגם ה"שעשעי את בני אדם", שה' ממשיך תענוג לתוך הבריאה שלו^{לט}.

זו ההקבלה הכי מיוחדת כאן, כי אמרנו ש"תורת חיים" היא דווקא כנגד דוד המלך, "נעים זמרות ישראל". לדוד המלך יש הרבה עסקים, הוא מאד עסוק, "מלחמות הוי' אתה

לה ראה זהר ח"ג קג, א"ב; קצא, ב.

לו משלי ח, כב.

לז תהלים לו, י.

לח ראה לקו"ת בשלח א, א. ובכ"מ.

לט הכל נכלל בתענוג – שהוא כאן הממוצע (כפי שיוסבר עוד באריכות בסמוך) – והרמז: **תורת אמת חיים חסד** עולה ג"פ **תענוג**, דהיינו **תענוג** עצמי ממש שבבחינת "יחיד", העלם העצמי של אור בעצמות המאור עד ש"אורייתא וקוב"ה כולא חד" ממש; **תענוג** פשוט הבא במורגש", שעשועי המלך בעצמותו" (חב"ד ד"אחד, כידוע); ו"תענוג מורכב" בבחינת "כד סליק ברעותיה למברי עלמא" (חסד ד"אחד" הכולל גם את מחשבת "אנא אמלוך" וה"גליף גליפו בטהירו עילאה", סוד "קדמון"), ואכמ"ל.

מ ע"פ שמואל"א כה, כח.

מא ע"פ זהר ח"ב סג, ב.

מב תהלים קיט, צב.

מג שם נד.

מד סוטה, לה א.

מה תניא קו"א ד"ה "דוד זמירות".

מז לקו"ת במדבר ד"ה "ואהיה אצלו אמון" וביאורו.

באורייתא וברא עלמא"). לכן, כמו בכל ממוצע-מחבה, יש בה את שתי הבחינות – היא נאחזת בשני הקצוות שהיא מחברת. ב"תורת חיים" של "דוד מלך ישראל חי וקים" יש שתי בחינות של חיים, שבחסידות^{נב} קוראים להן "חי בעצם" ו"חיים להחיות" – המדרגה של "ואהיה אצלו... שעשעיים", "אצלו" ממש, שנאחזת בקב"ה (וב"תורת אמת" ש"אורייתא וקוב"ה כולא חד", כנ"ל), והמדרגה של "ושעשעי את בני אדם", הנאחזת במציאות העולם ("עולם חסד" של "תורת חסד", כנ"ל). אם כן, העונש של דוד היה על כך שהדגיש את הצד התחתון ולא את הצד העליון, ובעצם קצת הפך את הממוצע-המחבר לממוצע-מפסיק – במקום הנשיאה בכתף, הנקודה בגוף בה מתחברים הפנים והאחור כשהאחור נגרר אחרי הפנים, הנשיאה בעגלה הדגישה את צד האחור, ועוזא, שהלך אחרי הארון, הוא שמת בסופו של דבר.

מה התיקון? כמו שאמרנו, יש פירוש ש"אטיילותא" לשון משחק – גם ב"משחקת" שבפסוק יש את שתי הבחינות, "משחקת לפניו בכל עת" ו"משחקת בתבל ארצו". כשדוד המלך העלה את הארון בפעם השניה, אחרי שלמד את הלקח מהעונש בפעם הראשונה, הוא קיים בעצמו "ודוד מכרכר בכל עז לפני הוי"^{נב}, כאשר כולו פנים – עצם הפנים של "שעשעיי המלך בעצמותו", ללא כל התחשבות במבטי הסובבים ובכבודו של^{נב}.

נא תחלת סה"מ תרס"ג ובכ"ד.

נב שמואל"ב ו, יד. גם בפעם הראשונה נאמר "ודוד וכל בית ישראל משחקים לפני הוי' וגו", אך שם העיקר היה האחור (הצד בו נשא הארון על העגלה, כנ"ל בפנים), כאשר גם המשחק לפני ה' היה מלווה במודעות של "אחור", מודעות למסתכלים מסביב (שעל כן הושווה שם דוד לכלל בית ישראל והמשחק עצמו הוא נגינה טכסית ומסודרת "בכל עצי ברושים ובכנרות ובנבלים ובתפים ובמנענעים ובצלצלים"), ודוק.

נג על כך הקפידה מיכל בת שאול – כמתואר שם בפסוקים טזכג – שתבעה מדוד להתנהג על פי כבודו, בבחינת "ושעשעי את בני אדם" ו"משחקת בתבל", לרדת מ"יחודא עילאה" בו אחז שם דוד ל"יחודא תתאה" (כדלקמן ח"ב בענין פנים ואחור), ולכן לא זכתה ללדת עד יום מותה – משום

שבח שנוגע לשמחה האנושית בתורה עליה נאמר "ושעשעי את בני אדם"^{נב}, והשבח הזה לחטא יחשב לעומת עיקר המעלה הפנימית של התורה, שהיא שעשועי המלך בעצמותו, נבדלת בעצם ממצייאות העולמות. מוסבר שם באריכות ששתי הבחינות האלה הן הפנים והאחור של התורה, וכאשר דוד המלך משבח את התורה בשבח של האחור שלה,

במקום בשבח של הפנים, הוא נופל לבחינת אחור. הוא לוקח את הארון עם לוחות הברית, שהן רק בחינת פנים, בעגלה במקום על הכתף (תוך הפנית פני נושאי הארון

אל הארון, כמו שכתוב שם), ושוכח שיש פסוק מפורש שאת הארון צריך לשאת בכתף – "בכתף ישאו"^{נב} (פסוק שקוראים תמיד בסמיכות לשבועות, בפרשת נשא). כמו שנסביר באריכות^{נט}, עיקר הסוד של שבועות הוא לקבל את הבחינה של הפנים – זו כוונה מצוינת לשמיעת עשרת הדברות בקריאה של שבועות, שבעשרת הדברות שכתובים בלוחות הכל בחינת פנים בלבד.

בכל אופן, כמו שנרחיב עוד בהמשך^{נז}, הבחינה הזו של "תורת חיים" היא ממוצע-מחבר בין "תורת אמת", שהיא אחד עם הקב"ה בלבד, "ואהיה אצלו אמן ואהיה שעשעיים יום יום", לבין "תורת חסד" בה נברא העולם ("אסתכל

מז משלי ח, לא.

מח במדבר ז, ט.

מט לקמן ח"ב של השיעור.

נ בפנים בסמוך בסוד עולם-שנהינפש וביתר הרחבה לקמן בח"ג של השיעור.

עיקר הסוד של שבועות הוא לקבל את הבחינה של הפנים – זו כוונה מצוינת לשמיעת עשרת הדברות בקריאה של שבועות

עולם-שנה-נפש

יש עוד שלישיה בספר יצירה שגם מקבילה. כתוב⁷ שכל המציאות מתחלקת לשלשה ממדים – עולם, שנה, נפש. זהו סוד שקשור למתן תורה, כי הרמוז העיקרי בתורה לסוד עולם-שנה-נפש, ר"ת עשן, הוא בהקשר למתן תורה – "והר סיני עשן כלו"⁸. הנפש היא האלקות שיש בתוך המציאות, העולם הוא המציאות, והשנה – כמו שנסביר באריכות – היא הזמן. סוד הזמן הוא הממוצע המחבר בין הנפש לבין העולם, כך מוסבר בחסידות⁹.

עצם הנפש של הברואה, של המציאות, שהוא אלקות ממש, הוא האמת של התורה – "תורת אמת".

"תורת חסד" היא העולם – "עולם חסד יבנה". צריך לשאוף שהמציאות תהיה מציאות של חסד. כמו שאמרנו, שכל המפעלים שלי, כל מה שאני עושה, היעד, התכל'ס, שהמציאות תהיה חסד – כמו שה' הוא אמת המציאות אמורה להיות חסד ואהבה, לראות שהם מה שישנו. אני מסתכל על השלחן, מסתכל עליך – אני צריך לראות חסד, ולהתעורר בעצמי להעניק לך חסד ואהבה.

מה מחבר בין האמת, ש"הכל הוא ה' וה' הוא הכל"¹⁰, לבין המציאות, שהיא חסד? סוד החיים – "תורת חיים". לזמן, החיים, יש דופק – היות שהוא בא לחבר שני קצוות עליו להיות עם דופק פנימי של "רצוא ושוב"¹¹, כמו שכתוב במעשה מרכבה, ההפטרטה של חג שבועות,

"והחיות רצוא ושוב כמראה הבזק"¹². "אל תקרי 'חיות [הקדש]' אלא 'חיות'¹³, שהחיות, החיים של כל העולמות, היא "רצוא ושוב".

כתוב "הוי' אלהים אמת הוא אלהים חיים ומלך עולם"¹⁴ – פסוק מפורש בנביא, שבעצם אומר את שלש המדרגות לפי הסדר. "הוי' אלהים אמת" – קודם כל הוא אמת. אחר כך הוא "אלהים חיים" והוא "מלך עולם", עולם הוא החסד, "עולם חסד יבנה", וה' אלהים חיים" הוא החיבור ב"רצוא ושוב".

לא נאריך כעת, אלה דברים שהסברנו בעבר באריכות¹⁵, אבל שלשת המושגים מקבילים גם לשלישיה עולמות-נשמות-אלקות¹⁶ וממילא לעוד הרבה שלישיות יסודיות שאנחנו תמיד לומדים¹⁷.

המציאות מתחילה מבטול

שואלים¹⁸ שאלה על כך ש"רצוא ושוב" הוא גם סוד התהוות הזמן. לכאורה התהוות הזמן יותר מתאימה לביטוי "מטי ולא מטי" – שקודם יש ירידה-המשכה מלמעלה למטה. הרי כדי להוות משהו הכל מתחיל מלמעלה, ואחר כך המטה שואף לחזור ולהתבטל לשרש שלו,

נט יחזקאל א, יד.

ס ראה אה"ת במדבר (דרושים לשבועות) עמ' קלט ואילך ועוד.

סא ירמיה י, ז.

סב ראה גליון התחדשות סיון תש"ע – "התורה המשולשת" (מופיע באתר גל עיני).

סג כש"ט (קה"ת) א – אגרת הבעש"ט לגיסו.

סד ראה באריכות הקדמת הספר **אותיות לשון הקדש**.

במושגי האריז"ל השלישיה שהכי דומה לעולמות-נשמות-אלקות של החסידות היא – בסדר הפוך – אורות-ניצוצות-כלים (ע"ח שי"ט). "תורת אמת", שהיא עצם התורה (וכדלקמן בפנים), היא כנגד האורות – "תורה אור" (משליו, ו, כג); "תורת חסד" היא כנגד הכלים, סוד "מכלכל חיים בחסד" (ברכת גבורות), כמבואר בדא"ח (ראה תנ"א לו, ב ובכ"ד) שה' עושה ריבוי כלים לחיים על ידי חסד ("ימינו תחבקני") – "תורת חסד" מכילה "תורת חיים" (הבעל שם טוב – שהוא נפש דוד – מכיל את דוד המלך, שעל כן הבעל שם טוב רצה שכולם יהיו בקיאים בתהלים).

סה חנה אריאל שם עמ' א"מ (ועמ' א"מ).

שלידה תלויה בגילוי כח האין-סוף (תנ"א קיח, ד) הנמשך דווקא מהשעשועים העצמיים שבזיווג (ראה גם תנ"א אגה"ק טו).

נד ספר יצירה פ"ג ובכ"ד.

נה שמות יט, יח. וראה ראב"ד בהקדמת פירוש ס"י ובכ"ד.

נו לקו"ת חקת סד, ד ואילך ובכ"ד בדא"ת. וראה בחנה אריאל עמ' א"מ (ועמ' א"מ).

נז אגרת רבי אייזיק מהומיל – נדפסה בספר **לב לדעת** מאמר "צדיק יסוד עולם" ביאור א (עמ' קסז ואילך).

נח ראה באורך לקו"ת הנ"ל הערה נו.

“תורת אמת”.

עמוד העבודה הוא עמוד התפלה, “עבודה שבלב זו תפלה”^{xv}, החיים, ה”רצוא ושוב”. התפלה מתקשרת לתורה בדרך של “רצוא ושוב” – “לעשות מהתפלות תורות” (“רצוא”) ו”לעשות מהתורות תפלות” (“שוב”)^{xvi}. בשבת עבודת התפלה היא־היא ביטוי השעשועים העצמיים. בחול התפלה היא קרב, כמו אצל דוד המלך שעוסק במלחמות, “שעת צלותא שעת קרבא”^{xvii}, אבל בשבת התפלה היא שעשוע, מתוכו מקבלים את הכח להלחם בתפלה בימות החול ולנצח. **חיות שוה משיח בן דוד. “והחיות רצוא ושוב כמראה הבזק”** עולה ב”פ תשובה. הבעלת־תשובה, ב־ה הידיעה, הוא דוד^{xviii}. יש משהו בעבודת התשובה ששייך לחיים. למה פעמיים **תשובה**? כי יש תשובה מלמטה למעלה, תשובה של “רצוא” (בריחה מהרע), וגם תשובה של “שוב” (עשיית טוב), “לא תהו בראה לשבת יצרה”. “רצוא ושוב” היינו שתי תנועות של תשובה, או שהמטה שב אל המעלה או שהמעלה שב אל המטה, וצריך את שתיהן. אם אני מוציא את ה”רצוא ושוב” מהפסוק, שלש המלים “והחיות... כמראה הבזק” עולות **בעל תשובה**. אם כן, בעצם יש תורה ששייכת לתשובה, ולא סתם לתשובה אחת אלא לשתי תשובות. העמוד של “גמילות חסדים” הוא כמובן “תורת חסד”. התכלית של התורה היא קיום המצוות המעשיות, וכתוב^{xix} שכל קיום המצוות המעשיות נכלל בחסד, הכל “גמילות חסדים” של “עולם חסד יבנה”, “לתקן עולם במלכות שדי”^{xx} – זו “תורת חסד”.

עא תענית ב, א.

עב לקומ”ת כה וראה שיעור כ”ח תמוז (שבת מטו”מ) ע”ז ובכ”ד.

עג הובא בלקו”ת ריש פרשת כי תצא ובכ”מ בשם הזהר. ראה זהר ח”א רמ, ב; ח”ג רמג, א.

עד ראה ע”ז ה, א.

עה ראה גם **הטבע היהודי** מאמר “התפלה המתמדת” פ”ב (עמ’ פה) וע”נ.

עו מתפלת “עלינו לשבח”.

וככה שב תמיד. אבל לא, התהוות הזמן מתחילה מה”רצוא”! מוסבר בחסידות^{xxi} משהו מאד עמוק בענין – שהחיים של המציאות מתחילים אך ורק מההתבטלות של הדבר הנברא למקור שלו. לא מתחיל מ”יש מאין” אלא מ”יש לאין”. האדם רוצה להיות מציאות, להיות חי – החיים מתחילים מההתבטלות של היש לאין, ורק אחר כך הוא חוזר ליש.

יש מאמר של הרב המגיד^{xxii}, שמופיע בכמה וריאציות בעוד מקומות, שה’ ברא את העולם יש מאין והתפקיד שלנו הוא להחזיר את העולם מיש לאין. אבל כתוב שהזמן מתחיל דווקא מתנועת ה”רצוא” מהיש לאין – עד שהוא לא חוזר לאין הוא לא מציאות אמיתית, לא בגדר חי, עדיין בגדר “תהו בראה”^{xxiii}. המציאות מתחילה להיות מציאות באמת דווקא כשהיא בתנועה של “רצוא” ואחר כך “שוב”, “והחיות רצוא ושוב כמראה הבזק”. זהו סוד הזמן שמחבר את הנפש לעולם, את האמת לחסד.

תורה, “רצוא ושוב” וגמילות חסדים

כמה שוה “רצוא ושוב”? תורה, גימטריא ידועה שמובאת בספרי הקבלה^{xxiv}.

בעצם, כתוב^{xxv} שיש שלשה דברים ששויים בגימטריא – **תורה, “רצוא ושוב” ו”גמילות חסדים”**, שהיא אחד משלשת העמודים עליהם העולם עומד. איך מסבירים את שלש הגימטריאות האלה? “על שלשה דברים העולם עומד, על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים”^{xxvi}.

בין שלשת התארים העצמיים של התורה, עמוד התורה לכשעצמו, התורה כחכמתו של הקב”ה (ש”הוא וחכמת אחד”), הוא האמת –

סו אור תורה (אמור) אות קכ. ראה גם מעין גנים ח”א וישב. סז ישעיה מה, יח. עוד על דחית התהו ובניית הישוב־התיקון ראה לקמן בח”ג של השיעור.

סח ברית כהנת עולם מאמר השבת פ”א ובכ”ד.

סט ווי העמודים פט”ו.

ע אבות פ”א מ”ב (וראה גם הנסמן לעיל הערה סב).

שוב, שלשת הדברים ששויים אותו דבר – תורה, "רצוא ושוב", "גמילות חסדים" – הם גופא שלשת העמודים עליהם העולם עומד והם חסד".

תורה	אלהים "אמת"	אלקות (אורות)	נפש	כולא חד	משה רבינו	תורת אמת
עבודה ("רצוא ושוב")	"אלהים חיים"	נשמות (ניצוצות)	שנה	שעשועי המלך	דוד המלך	תורת חיים
גמילות חסדים	"מלך עולם"	עולמות (כלים)	עולם	תכנית הבריאה	מורנו הבעש"ט	תורת חסד

הלומד על מנת לעשות | צידה לדרך

- ◆ "משה אמת ותורתו אמת" מלמד אותנו "תורת אמת".
- ◆ "דוד מלך ישראל חי וקים" מלמד אותנו "תורת חיים", בה כל חיי האדם הופכים לתורה.
- ◆ מורנו הבעל שם טוב, מייסד החסידות, מלמד אותנו "תורת חסד".
- ◆ חשוב מאד מדי פעם לצאת לחופש מכל העיסוקים החשובים, לטייל ולהשתעשע, כדי לחזור ביתר שאת לעיסוק במציאות.
- ◆ את הטיול והשעשוע מוצאים בתורה.
- ◆ המניע לכל יזמה בחיים צריך להיות חסד.
- ◆ כתיבת התהלים היא ה"אטיילותא" של דוד המלך, שנותנת לו חיות וכח בכל עיסוקיו.
- ◆ שעשועי "תורת חיים" הם הממוצע בין "תורת אמת" האלקית ל"תורת חסד" שבמציאות – לכן היא כוללת גם את שעשועי ה' ("פנים") וגם את שעשועי האדם ("אחור").
- ◆ בהעלאת הארון הראשונה הודגש ממד ה"אחור" ובהעלאת הארון השניה הודגש ממד ה"פנים".
- ◆ ה' הוא אמת, המציאות היא חסד והזמן הוא חיים.
- ◆ קיום המציאות האמתית מתחיל מבטול – מה"רצוא" אל האין.
- ◆ התפלה נעה ב"רצוא ושוב" ביחס לתורה – יש לעשות מהתפלות תורות ולעשות מהתורות תפלות.
- ◆ תפלת החול היא מלחמה ותפלת שבת היא שעשוע (הנותן כח להלחם ולנצח).
- ◆ תכלית התורה היא קיום המצוות המעשיות – חסד של תיקון עולם.

שיעור

התוועדות הכנה למתן תורה (ח"ב)

לדעת כמו שה' יודע

קיצור מהלך השיעור

לזו התוועדות ההכנה למתן תורה עסק בחידושו המיוחד של משה רבינו, "אשר ידעו הוי' פנים אל פנים", שהארה ממנו הוא מעניק לכל ישראל. לפי מאמרו של רבי אייזיק מהומיל מוסבר היחס בין ידיעת ה' את אברהם, שהוא "מרכבה" הבטלה לאלקות, לבין ידיעת ה' את משה, אשר יודע את עצמו כפי שה' יודע אותו. כל פעולות משה בעולם – מהאותות והמופתים ועד לנתינת הכח לעבודת ה' שלנו בכל הדורות – הן מכח אותה ידיעה. בהתבוננות כאן נשזרים מצד ה'השכלה' מושגים עמוקים של ידיעת ה' ומצד ה'עבודה' מושגים חדשים של בטול.

מהומיל¹ יש בטול היש ויש בטול בעצם. בטול היש הוא הבטול של דעת תחתון, בה נתפס שאני למטה היש והמציאות שלמעלה היא האין, כאשר ראשית המציאות שלי היא ה"רצוא" שלי מיש לאין, שאחריה יש "שוב" – "רצוא ושוב" תמיד – זהו הזמן שלי, אני בתוך ממד הזמן². אבל אצל משה רבינו, שהוא דעת עליון, הכל הפוך – הוא תופס שלמעלה היש האמתי ולמטה המציאות היא אין, שהרי "כולא קמיה כלא חשיב"³ – לכן הבטול שלו הוא בטול בעצם. אלה מושגים חשובים מאד – בטול היש של דעת תחתון לעומת בטול בעצם של דעת עליון. נעשה גימטריא יפה: כמה שוה **בטול היש**, כמה שוה **בטול בעצם** וכמה הם ביחד? אם תעשו

בטול היש ובטול בעצם

ההכנה הקרובה למתן תורה – התחלת ימי הגבלה – היא היום ה"מז לעומה, **בטול** בגימטריא, כי התורה היא חכמה ופנימיות החכמה היא בטול. המלה **תורה** עצמה שוה **בטול כפול אהבה**.

בדרך כלל בחסידות מוסבר שיש שני סוגי בטול – בטול היש ובטול במציאות⁴, בטול של דוד המלך ובטול של משה רבינו⁵ – אבל לפעמים כתוב בחסידות⁶ במקום בטול במציאות ביטוי אחר, בטול בעצם. ככה אצל רבי אייזיק

נרשם ע"י איתיאל גלעדי. לא מוגה. אור ליג' סיון תשפ"ב – כפר חב"ד

א ראה תו"א יתרו ע, ד.

ב ראה **לב לדעת** ביאור ב למאמר "פרק בעבודת ה'".

ג בנוסף למובא בהערה הבאה ראה גם תו"א עת, ב ובכ"ד.

ד חנה אריאל עמ' אלא ואילך (ובכ"ד).

ה כנ"ל ח"א של השיעור ובאריכות לקמן ח"ג של השיעור.

ו ע"פ זהר ח"א יא, ב.

ביטוי "בטול בעצם", הביטוי שבדרך כלל מצטרף לבטול היש – בטול במציאות. בטול במציאות הוא בחינת מרכבה¹⁷, כמו שהמרכבה בטלה במציאות לגבי הרוכב, ומה שהרוכב מכון ורוצה מתקיים אוטומטית בתוך המרכבה שלו – לא שהמרכבה צריכה לבטל את הישות שלה, היא בטלה במציאות. האם יש הבדל בין בטול במציאות (מדרגת המרכבה של האבות) לבטול בעצם (הביטוי שמתייחס למשה רבינו)? יש הבדל¹⁸:

"כי ידעתיו" ו"אשר ידעו הוי' פנים אל פנים"

יש שנים שכתוב עליהם שה' ידע אותם – שני עמודי התווך שהזכרנו:
 על אברהם אבינו כתוב "כי ידעתיו"¹⁹, לשון חבה²⁰, לשון בחירה²¹. הרי הקב"ה יודע את הכל, "בידיעת עצמו הוא יודע את כל הנמצאים"²², אבל יש ידיעה מיוחדת, שהיא חבה מיוחדת, ובחירה בעצם בדבר או מישהו מסוים. כך נאמר על אברהם אבינו, "כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרנו דרך הוי' לעשות צדקה ומשפט למען הביא הוי' על אברהם את אשר דבר עליו". זהו פסוק הידיעה לגבי אברהם אבינו.

על מי עוד כתוב שה' ידע אותו? זהו סיום התורה, שלשת הפסוקים האחרונים של התורה הם הסיום²³, והם באים לתאר את מהות משה רבינו נותן התורה. הסיום מתחיל מ"ולא קם נביא עוד בישראל כמשה אשר ידעו הוי' פנים אל פנים". חידוש נפלא, שכתוב פעמיים אצל

את החשבון תראו ש-**בטול היש** ועוד **בטול בעצם** שוים יחד בדיוק **תורה** (שעולה גם "**רצוא ושוב**" ו"**גמילות חסדים**", "כנ"ל"). **התורה היא בטול היש** פלוס **בטול בעצם**, הבטול של דעת תחתון והבטול של דעת עליון, הבטול של משה רבינו שנמצא בבחינת דעת עליון.

אברהם ומשה – בטול במציאות ובטול בעצם

יש שנים שהם עמודי התווך של כל התורה כולה, כמו שהרמב"ם מדגיש²⁴ – אברהם אבינו ומשה רבינו, היהודי הראשון ומי שנותן לנו את התורה. רוב הדרושים בחסידות לגבי מתן תורה²⁵ משווים בין תורת האבות, ש"אברהם קיים את כל התורה כולה עד שלא נתנה"²⁶, ל"תורת משה". כידוע²⁷, לא מקיימים מצוות בגלל דברים שכתובים בפירוש לפני מתן תורה – "פרו ורבו"²⁸, ברית מילה²⁹, גיד הנשה³⁰ וכו' – אלא רק בגלל הצווי שהתחדש במתן תורה. כלומר, זהו ערך אחר לגמרי לאותן מצוות גופא – הבדל בין האבות למשה רבינו, בין אברהם למשה. בכל זאת, חייבים את האבות, חייבים קודם כל העבודה וכל התורשה שלנו – "מורשה קהלת יעקב"³¹, הגנים שלנו, הגשמיים וגם הרוחניים, כולם מהאבות. אנחנו, המציאות שלנו, היינו האבות.

מה מיוחד באבות, החל מאברהם אבינו? "האבות הן הן המרכבה"³². מהי מרכבה? הביטוי שאמרנו קודם, עוד לפני שאמרנו שיש

ז לעיל ח"א של השיעור.

ח הלכות עבודת כוכבים פ"א והלכות יסודי התורה פ"ח. וראה שיעור כ"ג כסלו תשע"ה והמשכיו, ובכ"ד.

ט ראה מאמר יום ב' דחה"ש תשל"ד ס"ב וש"נ.

י ראה קידושין פב, א; תנחומא בהר א.

יא פירוש המשניות לרמב"ם חולין פ"ז מ"ו.

יב בראשית א, כח. ועוד.

יג שם יז.

יד שם לב, לג.

טו דברים לג, ד.

טז בראשית רבה מז, ח.

יז תניא פל"ד.

יח בכל הבא לקמן ראה חנה אריאל עמ' א"לה ואילך (ועמ' א'מג ואילך).

יט בראשית יח, יט.

כ רש"י על אתר.

כא ראה שד"ל על אתר (ועמוס ג, ב וברד"ק שם).

כב הלכות יסודי התורה פ"ב ה"י.

כג דברים לד, י"ב.

הגדול".

יש פירוש מאד עמוק בחסידות^{כז}, פירוש מפתיע, מה הם בעבודה אצלנו "היד החזקה" ו"המורא הגדול":

כתוב שאצלנו "היד החזקה" – שמשה רבינו עושה-מתקן לנו, מעניק לנו – היא הכח להתחזק תמיד, לא להתייאש מן התשובה. זהו הביטוי. לדעת, שכל יהודי ידע, ש"ישראל אף על פי שחטא ישראל הוא"^{כח} ו"אין שום יאוש בעולם כלל"^{כט}. זו "היד החזקה" שמשה עושה לנו, היכולת להתחזק לא להתייאש מן התשובה. מה הקשר? נשמע רחוק מאד, לכן זהו חידוש מפתיע, אבל כך כתוב.

מהו "המורא הגדול"? בהגדה של פסח כתוב "מורא גדול" זה גילוי שכינה^ל. הוא כותב שהמורא הגדול בעבודה שלנו הוא הבטול – מורא מביא לידי בטול – הבטול המיוחד שכתוב בסוף פרשת ואתחנן, אחרי "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד"^{לא}, "כי אתם המעט מכל העמים"^{לב}, "שממעטים את עצמכם"^{לג}. מתוך המורא הגדול, גילוי שכינה, בא הטבע היהודי למעט את עצמו.

שוב, שני פירושים לגמרי מחודשים, ש"היד החזקה" היינו להתחזק לא להתייאש מן התשובה ו"המורא הגדול" הוא "כי אתם המעט מכל העמים". שני אלה באים מכח משה רבינו, הוא נותן אותם "לעיני כל ישראל". כתוב שלא רק רואים את שני הדברים האלה אלא מפנימים אותם. מאין לו הכח הזה, גם הכח לשליחות לחולל את האותות והמופתים בארץ מצרים, ועוד יותר הכח למה שהוא עושה לנו, היד החזקה והמורא הגדול? הכל בא מתחלת

משה רבינו – "ודבר הוי' עם משה פנים אל פנים כדבר איש אל רעהו"^{כד}, אבל עוד יותר עמוק הוא "אשר ידעו הוי' פנים אל פנים".

יש כאן רמז ששייך לשנה שלנו, תשפ"ב. אמרנו^{כה} בתחלת השנה ש"תשפב שוה פעמיים ישועה, יהושע, אבל ישועה גם בגימטריא "פנים אל פנים", ובאמת כתוב אצל משה רבינו פעמיים "פנים אל פנים", "ודבר הוי' אל משה פנים אל פנים כדבר איש אל רעהו", והעיקר בסוף התורה, "אשר ידעו הוי' פנים אל פנים" – שנסביר כעת יותר.

פעולות משה

צריך להתבונן ולהבין מה פירוש שה' יודע אותו פנים אל פנים. בכל אופן, מתוך ה"אשר ידעו הוי' פנים אל פנים" בא הפסוק הבא: "לכל האתות והמופתים" – בזכות שה' יודע את משה פנים אל פנים באים כל האותות והמופתים – "אשר שלחו הוי' "

לעשות בארץ מצרים לפרעה ולכל עבדיו ולכל ארצו". אז באה התכלית ממש – "ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל".

כתוב^{כו} שהפסוק "אשר שלחו הוי' לכל

האתות והמופתים" הוא עדיין בגדר שליחות מה', אבל הפסוק האחרון ממש, "ולכל היד וגו' אשר עשה משה", הוא שמשה עושה בעצמו, השליח והמשלח הם אחד ממש עד כדי כך שהפעולה מתייחסת לשליח, שמשה רבינו עצמו הוא העושה את "כל היד החזקה" ואת "כל המורא

תשפב שוה
פעמיים "פנים
אל פנים",
ובאמת כתוב
אצל משה רבינו
פעמיים "פנים
אל פנים"

כז חנה אריאל שם עמ' אלט'א'ת (ועמ' אמר'א'מז).

כח לקומ'ת תורה עח.

כט סנהדרין מד, א.

ל נוסח הגדה של פסח.

לא דברים ו, ד.

לב שם ז, ז.

לג רש"י על אתר.

כד שמות לג, יא.

כה ראה התוועדות "ט כסלו השתא (נדפסה בגליון מקץ).

כו חנה אריאל שם עמ' איכב.

שהיא "חדוותא דקוב"ה", לשמוח יחד עם הקב"ה, אבל התכלית ממש היא פנימיות. מהי פנימיות? לראות את הפנים של כל דבר.

לכל דבר יש פנים ואחור. מה הוא האחור ומה הם הפנים? האחור הוא האופן בו הדבר במציאות מרגיש את עצמו ליש. הרגשת היש את עצמו היא האחור שלו, חשוב מאד לדעת. מהם הפנים – שלי, שלך, של כל דבר? הפנים שלי הם איך שהקב"ה רואה אותי, שככלל האדם לא מסוגל להכיר זאת כלל.

בשביל להכיר איך ה' רואה אותי צריך להיות בעיניים של ה', צריך להיות בידיעה של ה', מה ש"בידיעת עצמו יודע את כל הנמצאים". מי נמצא בדרגה כזו של דעת עליון ממש? דעת עליון היא הדעת של העליון, הקב"ה. אם בידיעת עצמו הוא יודע את כל הנמצאים, והרי "הוא ודעתו אחד"^{כב}, אז בעצם הוא יודע את עצמו. אם כן, מה הם הפנים של כל דבר? איך שה' מצייר את הדבר. גם קשור למה ש"אסתכל באורייתא וברא עלמא" – איך הדבר נמצא בתורה הקדומה ממש. אלה הפנים שלו. מה הם הפנים שמשם רבינו רואה כאשר ה' יודע אותו "פנים אל פנים"? מה היחוד, הפלא, של משה רבינו? ראית הפנים היא ראית עצמו כפי שהקב"ה רואה אותו, כפי שהקב"ה מצייר אותו. כתוב שרק הוא זכה לדרגה הזו – אין עוד מישהו באותה דרגה.

אברהם ומשה – לחיות כמו שה' יודע ולדעת כמו שה' יודע

נחזור: מה בין משה רבינו לאברהם אבינו? על שניהם כתובה ידיעה – "כי ידעתיו" ו"אשר ידעו הוי' פנים אל פנים". כתוב שאברהם אבינו, כמו שאמרנו קודם, הוא מרכבה – בטול במציאות. כתוב בחסידות^{לח}, משהו מפתיע, שמשם רבינו

שלישית הפסוקים, ממה ש"ידעו הוי' פנים אל פנים".

"פנים אל פנים" – לדעת כמו שה' יודע

מי יודע את משה פנים אל פנים? ה' – "אשר ידעו הוי' פנים אל פנים". ה"פנים" הראשונות כאן הן הפנים של ה' – הקב"ה מסתכל על משה רבינו ומתייחס אליו בבחינת פנים. ה"פנים" השניות, כמו "כמים הפנים לפנים"^{לד}, הן הפנים של משה

רבינו. ה' רואה את הפנים-הפנימיות-העצם של משה רבינו – כך הוא מתייחס אליו, כך הוא מתחבר אליו, בפנים שלו. אבל מה לגבי משה רבינו? אי אפשר לומר שמשם רבינו רואה את הפנים של ה', כי הפסוק במפורש אומר "ופני לא יראו"^{לה}, אז מה המשמעות שמשם רבינו גם "פנים אל פנים" אל הקב"ה?

הווארט^{לו} הוא על דרך פירוש אדמו"ר הזקן^{לו} לפסוק השבח העצום למשה רבינו, שרק הוא "ותמנת הוי' יביט"^{לז} – הרי "ופני לא יראו", אז איך "ותמנת הוי' יביט"? אומר אדמו"ר הזקן שמשם רבינו זכה להביט על המציאות מתוך העיניים של הקב"ה. מלמעלה רואים שלמעלה היש האמתי ולמטה האין, והיות שמשם רבינו בדרגת בטול בעצם – כמו שהתחלנו להסביר – הוא רואה את המציאות כמו שה' רואה את המציאות.

עיקר הווארט שלנו הערב שמתן תורה, חג שבועות ו"זמן מתן תורתנו", הוא שאנחנו נזכה לבחינת פנים. ידוע האיחול והברכה המסורתית של חג שבועות, "קבלת התורה בשמחה ובפנימיות" – צריך להיות שמחים בתורה,

לד משלי כז, יט.

לה שמות לג, כג.

לו מובא חנה אריאל פרשת שלח, ובכ"ד.

לז במדבר יב, ח.

לח חנה אריאל עמ' אלח (ועמ' א'מו).

שהקב"ה יודע אותו ורואה אותו. לכך קוראים "פנים אל פנים" – שהוא מרגיש את הפנימיות של עצמו. משה מקבל את התורה וגם נותן לנו את התורה, שהיא יכולת או הארה להרגיש את הבטול בעצם של איך שה' יודע אותי. אצל אברהם "כי ידעתי", ה' יודע אותנו, אבל לא שאברהם יודע את עצמו כמו שה' יודע אותו. שוב, ה' יודע את הכל, אבל יש ידיעה מיוחדת של חבה ובחירה באחד, איך שה' יודע אותו – כך ה' יודע את אברהם, שבעצמו לא יודע את עצמו. אבל משה רבינו יודע את עצמו כמו שה' יודע אותו (לא מרכבה), "תִּמְנַת הוּי יִבִּיט" ביחס לעצמו. זהו דבר גדול ביותר.

ידיעת ה' "בגוונא אחרא"

עיקר מה שאמרנו עכשיו הוא הגדר של פנים, שבכל דבר יש פנים. מה המטרה של מתן תורה? לראות את הפנים של כל דבר. הפנים של כל דבר הם איך שה' רואה אותו, איך שהדבר נמצא בתוך הקב"ה, בידיעת עצמו של הקב"ה, שידיעת עצמו היא גם הוא עצמו. זו נשיאת הפכים, ה' הוא אחדות פשוטה, לא מתחלק, אבל הוא יודע בידיעת עצמו כל פרט ופרט, אין ספור פרטים – ה' יודע כל בפרט בתוך עצמו, ידיעה שהיא עצמו. אלה הפנים האמתיים של כל דבר, ובמיוחד לגבי עצמי – כשאדם מתבונן לגבי עצמו, אליבא דנפשיה. הביטוי בזהר הוא שה' יודע דברים "בגוונא אחרא"^ת – ה' רואה אותי בגוונא אחרא מאיך שאני מרגיש את עצמי, באופן אחר לגמרי. אלה הפנים – הוא רואה את הפנים שלי, אני לא רואה את הפנים שלי.

אפשר לדרוש ווארט, שכל אחד ואחד יכול לומר "ופני לא יראו" – מי אני ומה אני באמת לאמתו איני יודע, אני לא רואה. אפילו הבעל שם טוב, בעל ההילולא של חג שבועות, אמר בסוף ימיו שלא ידעתי מי אני ובשביל מה אני עד רגע ההסתלקות. כמו אצל משה רבינו, שדווקא

אינו בבחינת מרכבה. לא כתוב בשום מקום שמשה רבינו הוא מרכבה. הוא יותר ממרכבה? הוא פחות ממרכבה? קודם כל צריך לדעת שמשה רבינו הוא לא מרכבה לה' – דווקא האבות, בעיקר אברהם אבינו, הם מרכבה. על הפסוק "והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה"^ט זו שאלה אם יותר מהאבות או פחות.

בדרך כלל מובא שיש מעלה באבות שאין במשה רבינו. מצד שני, יש ודאי מעלה במשה רבינו שאין באבות.

שוב, בשניהם כתוב שה' ידע אותם, אבל אצל משה כתוב שה' ידע אותו "פנים אל פנים" – החידוש ב"אשר ידעו הוי" הוא ה"פנים אל פנים". אברהם אבינו, שהוא מרכבה, שה'

יודע אותו בבחינת מרכבה, הוא בטול במציאות. מה הכוונה בטול במציאות? הוא לא מרגיש את המציאות של עצמו כלל – לא מרגיש את עצמו. זו מדרגה גבוהה מאד. המדרגה הזו, שהוא לא מרגיש את עצמו – אני עושה משהו ולא מרגיש שאני עושה כלום, לא מרגיש את המציאות שלי – היא בחינת מרכבה שיש לאברהם אבינו, יצחק ויעקב, ש"אין קורין אבות אלא לשלשה, אברהם, יצחק ויעקב".

לעומת זאת, וזהו חידוש גדול, משה רבינו כן מרגיש את עצמו – אבל הוא לא מרגיש את האחור שלו, את המציאות הנבראת שלו. לאברהם אבינו אין 'אני', זו בחינת מרכבה, ואילו למשה רבינו יש 'אני'. משה רבינו מרגיש את עצמו – אבל הוא מרגיש את עצמו כמו

מה המטרה של מתן תורה? לראות את הפנים של כל דבר. הפנים של כל דבר הם איך שה' רואה אותנו, איך שהדבר נמצא בתוך הקב"ה

"אתם המעט מכל העמים", והכל "לעיני כל ישראל". אז מתגלה שה"בראשית" היא לא חכמה תתאה, אלא ראשית דרכו של הקב"ה, כמו שמיד נסביר, "הוי' קנני ראשית דרכו קדם מפעליו מאז"^{מג}.

בהסתלקות הוא משיג את שער הנון^{מא}, שהוא גם הפנים. כך כל אחד בעצם נמצא בבחינת אחר, במודעות שלו, אבל מתן תורה הוא לתת לנו את הפנים, את ה"פנים אל פנים" – "פנים בפנים דבר הוי' עמכם בהר מתוך האש"^{מב}. מתוך ה"פנים אל פנים" עושים אותות ומופתים, מתוך ה"פנים אל פנים" עושים תשובה אמתית, שהיא "היד החזקה", וגם ממעטים את עצמנו לגמרי,

מא לקו"ת וספר הליקוטים ואתחנן (ג, כו) ובכ"ד.

מב דברים ה, ד.

מג משלי ח, כב.

הַלּוּמֵד עַל מְנַת לְעִשׂוֹת | צִידָה לְדָרֵךְ

- ◆ שלשת ימי הגבלה מתחילים ביום ה-מז – יום ה-בטול, עיקר ההכנה למתן תורה.
- ◆ מדרגת דוד המלך היא בטול היש, מדרגת אברהם אינו בטול במציאות ומדרגת משה רבינו בטול בעצם.
- ◆ **תורה היא בטול היש ועוד בטול בעצם.**
- ◆ קיום התורה הוא רק בשל המצוות למשה – אך היסוד הוא הגנים הגשמיים והרוחניים מהאבות.
- ◆ ה' יודע את אברהם ואת משה – שני עמודי התווך של התורה.
- ◆ "היד החזקה" שעושה לנו משה רבינו היא הכח להתחזק תמיד – לא להתייאש מהתשובה.
- ◆ "המורא הגדול" שעושה לנו משה רבינו הוא הכח למעט את עצמנו.
- ◆ בידיעה "פנים אל פנים" יודע משה את עצמו כפי שה' יודע אותו – בבחינת פנים.
- ◆ פנימיות היא ראית הפנים של כל דבר – ראייתו כפי שהוא בעיני ה'.
- ◆ אברהם חי בבחינת מרכבה ("בטול במציאות") – כפי שה' יודע אותו (אך הוא ללא מודעות עצמית כלל).
- ◆ משה אינו מרכבה, כי הוא יודע את עצמו, אך הוא יודע את עצמו כפי שה' יודע אותו ("בטול בעצם").
- ◆ מטרת מתן תורה היא ידיעת כל פרט כפי שהוא בידיעת ה' את עצמו – ידיעה "בגוונא אחרא".

שיעור

התוועדות הכנה למתן תורה (ח"ג)

"דרך הוי" – המשכת אלקות בזמן

קיצור מהלך השיעור

בחלק א של השיעור הוסבר כי "תורת חיים" היא סוד הזמן – דופק־החיים הממצע ב"רצון ושוב" בין הנפש ("תורת אמת") לבין העולם ("תורת חסד"). בחלק שלפנינו מורחבת נקודה זו ומוסבר סוד התורה כ"דרך הוי" דרכה מהלך ה' וממשיך את אלקותו לתוך עולמנו. אגב הדברים מתבאר כיצד בלימוד התורה ישנם שלשה אופנים – שלשום־אתמול־היום – כנגד העולמות עקודים־נקודים־ברודים.

בתוכנו – "והתהלכתי בתוכם"^א. מהו ההילוך של הקב"ה? הפשט של "הליכות עולם לו" מתייחס לקב"ה. ההילוך שלו נקרא "דרך הוי". כתוב^ב שכל התורה כולה נקראת "דרך הוי". "דרך הוי" שוה נר בגימטריא – כמו שכתוב "נר לרגלי"^ג. "רגלי" היינו הילוך – ה"נר" של "דרך הוי", הנר של התורה, נותן לי כח ללכת. בתנ"ך כתוב שבע פעמים "דרך הוי" – שבעה נרות, "אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות"^ד. יש בכך הרבה מאד רמזים.

חוש ההילוך של ה' ושלנו

לכל חדש יש חוש^א וידוע שהחוש של חדש סיון הוא חוש ההילוך – "הולך בתם ילך בטח"^ב. "הליכות עולם לו"^ג, "אל תקרי 'הליכות' אלא 'הלכות'"^ד – כל הלכות התורה הן הילוך – "ונתתי לך מהלכים בין העמדים האלה"^ה, כל מלאכי רום הם עומדים ביחס לנשמות שהן מהלכים, מתקדמים, כל יום וכל רגע "ילכו מחיל אל חיל"^ו באין ערוך. כמו שאנחנו מהלכים גם הקב"ה מהלך,

נרשם ע"י איתיאל גלעדי. לא מוגה. אור ליג' סיון תשפ"ב – כפר חב"ד

א ספר יצירה פ"ה מ"ז.

ב משלי י, ט.

ג חבקוק ג, ו.

ד נדה עג, א, ובכ"ל.

ה זכריה ג, ז.

ו תהלים פד, ח.

ז ויקרא כו, יב.

ח בכל הבא לקמן ראה במאמר השני והשלישי בחנה אריאל וזאת הברכה.

ט תהלים קיט, קה.

י בראשית יח, יט. שופטים ב, כב. ישעיה מ, ג. ירמיה ה, ד; שם פסוק ה. משלי י, כט; שם טו, ט.

יא במדבר ח, ב.

"דרך הוי" – המשכת דעת עליון לדעת תחתון

מה הסוד של "דרך הוי"? מהו "הוי" ומהי "דרך הוי"? אנחנו הולכים עכשיו, בחדש ההילוך, לקבל את הדרך – "דרך הוי". כתוב שהוי' הוא "היה הוה ויהיה כאחד"^{יב} – למעלה מהזמן, שרש הזמן אבל למעלה מהזמן. אבל "דרך הוי", ההילוך שהקב"ה הולך, היינו מה שה' על ידי תורה נכנס לתוך הזמן.^{יג} הזמן, כפי שאמרנו, הוא "תורת חיים" – הדופק שמחבר את הנפש של העולם לעולם עצמו, המשכה מדעת עליון לדעת תחתון.

בתחלת קונטרס ההתפעלות כתב אדמו"ר האמצעי שאבא, אדמו"ר הזקן, מסר את הנפש שגם מי ששייך רק לדעת תחתון, לבטול היש, ויכול לטעום את הטעם של דעת עליון, יחודא עילאה, ש"ה' הוא הכל והכל הוא ה"י".^{יד} זו "דרך הוי", שהלמעלה מהזמן בעצמו – הוי' עצמו – נכנס לתוך המציאות שלו, לתוך העולם שלו. זהו התפקיד של התורה – "חכמות בחוץ תרנה"^{יז}, שהחכמה של התורה תכנס לתוך מעשה בראשית. שנבין שהפשט של "בראשית ברא אלהים" הוא לא רק החכמה של מעשה בראשית, חכמת הטבע, אלא שהתורה היא-היא בוראת את העולם, "אסתכל באורייתא וברא עלמא". זהו הענין של כל התורה כולה ושל כל מצוות התורה, **רמח** אברין דמלכא **רששה** גידין – הכל "דרך הוי", להמשיך את הגילוי, "כל חדא וחדא לפום שיעורא דיליה"^{יח}, שיהיה גילוי של דעת עליון בתוך המציאות של דעת תחתון. המשכה היא באמצעות סוד הזמן, סוד "תורת חיים".

"הלא כתבתי לך שלשום"

איך אני יודע שתורה קשורה בעצם לממד הזמן? בפסוק "הוי' קנני ראשית דרכו קדם מפעליו מאז", הכל מושגים של זמן. יודעים זאת גם מהפסוק במשלי "הלא כתבתי לך שלישים במעצות ודעת"^{יט} – אם נפתח את הפסוק נראה שהקרי הוא "שלישים" אבל הכתיב הוא "הלא כתבתי לך שלשום".

על הקרי, "שלישים", חז"ל אומרים בפשטות במדרש^כ (וככה רש"י מפרש את פשט הפסוק) שהכוונה תורה-נביאים-כתובים. אם כן, זהו המקור בתנ"ך ל"אוריין תליתא"^{כא}. המפרשים^{כב} אומרים ש"מעצות", לשון רבים, היינו נביאים-כתובים, "כליות יועצות"^{כג} – יש שתי עצות, יש עצה שמקבלים ממקור חיצוני ויש עצה שבאה לאדם מתוך עצמו. העצה שמקבלים מלמעלה היא הנביאים והעצה שבאה מתוך עצמו היא הכתובים, רוח הקדש (לא נבואה) – נבואה ורוח הקדש. דעת היינו התורה עצמה, חמשה חומשי תורת משה (סדר הפוך, קודם נ"ך ואז תורה). בכל אופן, הפסוק הבא הוא "להודיעך קשט דברי אמת להשיב אמרים אמת לשלחך"^{כד} – "קשט" הוא כמו "קשוט עצמך תחלה ואחר כך קשוט אחרים"^{כה}, כמו בספר משלי, הכתובים ("קשוט עצמך" ברוח הקדש שלך); "אמרי" היינו הנביאים (בהן יש שתי מדרגות נבואה, נבואת משה ונבואת שאר הנביאים) ו"אמת" היא התורה, תורת משה.

הפסוק הזה הוא בהחלט המקור של כל המושג "אוריין תליתא" ו"ירחא תליתא", שהחוש שלו הוא חוש ההילוך כנ"ל. אבל, שוב, הכי מענין כאן שהכתיב בפסוק "שלשום".

יז משלי כב, כ.

יח ראה מדרש משלי כב, ה; מדרש תהלים קיט, ד. ובכ"מ.

יט ראה ביאור הגר"א עה"פ.

כ ברכות סא, א. וראה תקו"ז תקון מח (פה, א); תניא, אגה"ק טו.

כא משלי כב, כא.

כב ע"פ בבא בתרא ס, ב.

יב ראה שו"ע או"ח ה, א. ועוד.

יג ראה חנה אריאל עמ' א'מא'א'מב (ושם עמ' א'מז).

יד אגרת רבי אייזיק מהומיל (נדפסה ב**לבב לדעת** עמ' קסט ואילך).

טו משלי א, כ.

טז ע"פ זהר ח"א קג, ב.

עולם עקודים.

נאמר את הווארט בקיצור לגבי לימוד תורה, של בחור ישיבה ושל כל מי שלומד תורה: אפשר ללמוד פסוק בתורה או מאמר חז"ל באופן שכולל בתוכו את כל הממדים של התורה – כל הפשט-דמו-דרוש-סוד. כל פרד"ס התורה, נמצא בתוך הפסוק הזה – וככה לומדים, בלי לחלק בין הרמות השונות של האור – הכל נמצא בכלי אחד, הכל נמצא בתוך אותן מילים. זהו לימוד של עקודים, לימוד של שלשום.

לעומת זאת, יש אחד שלומד תורה ויכול להתייחס רק לפן אחד בזמן אחד – 'אם אני לומד פשט אני רוצה רק פשט. אל תערבב בתוך הפשט את הרמזים שלך, את הגימטריאות שלך – רק פשט!'. יש הרבה תלמידי חכמים כאלה... אם כבר אתה רוצה רמז, תאמר לי שעכשיו הולכים ללמוד גימטריאות – או שמענין אותי או שלא. וגם כשעוסקים ברמז – אני רק רוצה מספרים. זהו לימוד של עולם הנקודים – עולם התהו שנשבר. מי שמתייחס ככה לתורה – ויש הרבה כאלה – סופו להשבר. זהו הלימוד של אתמול.

מהו, לאור זאת, עולם הברודים בלימוד התורה? לימוד בו באמת יש ארבע רמות, שמחלקים ביניהן – כשאני לומד פשט אני יודע שעכשיו עוסקים בפשט, אם דרוש אני יודע שעכשיו דרוש, אם סוד אני יודע שעכשיו סוד – אבל יש ביניהן יחסי גומלין. קודם כל, אני מאמין בכל הממדים ואוהב את כולם, ויש ביניהם גם התכללות – אני יכול לומר שלפי פשט כך ולפי סוד כך והקשר ביניהם הוא כזה. זהו עולם הברודים. יש אחד שאין אצלו חילוק – זהו עולם העקודים. אבל בעולם הברודים יש חילוק ויש גם קשר, כמו שיש צינורות בין הספירות השונות – הצינורות, בלשון הקבלה, עושים את הברודים, את התיקון. יש זרימה פתוחה, כמו הדם שזורם בגוף ומחבר את כל האברים. אם

שלשום הוא היום שלפני אתמול. בכל התנ"ך כתוב כמה פעמים "תמול שלשום", אבל רק בפסוק הזה – לפי הכתיב – כתוב "שלשום" בלי ה"תמול". יש ל"שלשום" גם גימטריא יפה, הוי' ברבוע. אם התורה היא "שלשום", היא קודם כל מושג של זמן. התורה באה מהשלשום, לא מהאתמול. אתמול הוא העבר הקרוב ושלשום העבר הרחוק. יש גם מחר ומחרתיים, אבל קודם כל צריך להיות שלשום, ממנו בא אתמול שממנו בא היום. משיח אומר שהוא בא "היום"^{כג}, הוא אמר זאת גם אתמול וגם שלשום...

עקודים-נקודים-ברודים – תורה של שלשום-אתמול-היום

אחד הפירושים בקבלה^{כד} של שלשום-אתמול-היום הוא שאלה הם שלשה מושגי יסוד בקבלה – עקודים-נקודים-ברודים^{כה}. עולם הברודים הוא עולם התיקון, עולם האצילות המתוקן. עולם הנקודים הוא עולם התהו שנשבר. עולם העקודים, בו כל האורות עקודים בכלי אחד^{כו}, הוא עולם התהו שלא נשבר – תהו יציב^{כז}. תהו בלתי יציב, שנשבר, הוא הנקודים. בסוף יש את עולם התיקון – הברודים. היום היינו הברודים, התיקון; אתמול הוא עולם הנקודים, הוא אפילו כינוי לגיהנם^{כח}; אבל שלשום הוא

קודם כל צריך להיות שלשום, ממנו בא האתמול שממנו בא היום. משיח אומר שהוא בא "היום", הוא אמר זאת גם אתמול וגם שלשום...

כג סנהדרין צח, א.

כד ראה לקוטי לוי יצחק, הערות לזהר ויחי עמ' רלה-רלז.

כה ראה ע"ח ש"ו פ"א; ש"ז פ"א. ועוד. תו"א; ג ואילך.

כו ראה ע"ח ש"ו הנ"ל; תו"ח נח סה, ד ואילך. ובכ"מ.

כז חסדי דוד הנאמנים ח"ד עמ' 48. ובכ"מ.

כח עפ"י ישעיה ל, לג.

העבר הקרוב הוא כל מה שעבר עלי בגלגול הזה, מהזכרון הראשון כשנולדתי עד היום הזה, ושלשום, שהוא כח מיוחד של התורה, הוא הגלגולים הקודמים. המחר שלי הוא מה שיהיה. כתוב^{לא} שיש צדיקים שרואים אצל נשמה את כל העבר, גם הקרוב וגם הרחוק, אבל לא רואים את העתיד, את המחר. אבל יש צדיקים מיוחדים, כמו שמסופר על רמ"מ מויטבסק^{לב} ועוד, שרואים גם את המחר, עד ביאת ינון, עד משיח. כל מה שהוא רואה – הוא מכח התורה, "אסתכל באורייתא וברא עלמא", שהיא "דרך הוי", המשכה לתוך הזמן, שהמקור שלה היא ה' עצמו, שמעל הזמן.

הדם לא זורם טוב האדם חולה – כך כתוב^{כט}. אם יש את הספירות אבל אין את הצינורות זהו עולם התהו שסופו שבירה. זהו סוד הברודים בלימוד התורה, הלימוד של "היום". עד כאן מאמר מוסגה, להבין את היום-אתמול-שלשום בתוך התורה – הוראה חשובה מאד כיצד לקבל את התורה וללמוד אותה כדבעי.

זכרון האתמול והשלשום

אפשר להסביר זאת גם בזכרון: ידוע^ל שהשאלה הראשונה ששאל הבעש"ט כל תלמיד חדש היתה "מה אתה זוכר?" ("וואס געדענקסטו?"). אפשר לזכור את העבר הקרוב, אתמול, ואפשר לזכור את העבר הרחוק, שלשום.

לא ראה פנים אל פנים עמ' ריא; שיעור כ"ו תשרי תשע"ה.
לב ראה שמועות וסיפורים ח"ג מדור כ"ק אדה"ז סיפור לג ועוד.

כט ראה תניא אגה"ק לא.
ל סה"ש תש"ט עמ' 333 ועוד.

הלומד על מנת לעשות | צידה לדרך

- ◆ החוש של חדש סיון הוא חוש ההילוך – ה' מהלך בתוכנו ואנו מהלכים בין העומדים.
- ◆ "משה אמת ותורתו אמת" מלמד אותנו "תורת אמת".
- ◆ כל התורה היא הליכה ב"דרך הוי" – "נר לרגלי".
- ◆ ב"דרך הוי" נכנס הוי' – היה הוה ויהיה כאחד, למעלה מהזמן – לתוך הזמן.
- ◆ תכלית "דרך הוי" היא לגלות דעת עליון בתוך מציאות דעת תחתון.
- ◆ התורה קשורה לסוד הזמן – "קדם מפעליו מאז".
- ◆ ראשית התורה הוא סוד ה"שלשום" – העבר הרחוק.
- ◆ שלשום-אתמול-היום הם עולם העקודים (תהו יציב), עולם הנקודים (תהו שנשבר) ועולם הברודים (תיקון).
- ◆ בלימוד בבחינת "שלשום" כל רבדי התורה כלולים יחד בלי הפסק.
- ◆ בלימוד בבחינת "אתמול" הלומד מתעקש ללמוד כל רובד בנפרד.
- ◆ בלימוד בבחינת "היום" כל רובד קובע ברכה בעצמו – אך יש ביניהם קשר ויחס.
- ◆ עולם התיקון תלוי בצינורות המחברים בין חלקיו השונים.
- ◆ מכח התורה – סוד ממד הזמן – ניתן לדעת את כל גלגולי הנשמה, מהעבר הרחוק עד ביאת משיח.

פרקי אבות

פרקי אבות א, ו

כף זכות

הפשוטה בבית דין של מטה, אבל כלפי שמיא יש לדון אפילו אותו לכף זכות ואם נצליח בכך הוא יתהפך ויעשה תשובה!

כיצד באמת יכול היה ישו לעשות תשובה? הלא הוא באמת חטא והחטיא את הרבים! בספר התנייא מבוואר שכל אחד יכול לעשות תשובה, "פי קרוב אליה הדבר מאד"^ד, וגם מי שנאמר בו "אין מספיקין בידו לעשות תשובה" הכוונה היא "שאין מחזיקים ידו להיות לו שעת הכושר לעשות תשובה. אבל אם דחק השעה ועשה תשובה אין לך דבר שעומד בפני התשובה"^ה. גם רשע גמור יכול ברגע אחד לעשות תשובה עד ש"זדונות נעשות לו כזכויות". ואם אפילו אותו "פושע ישראל" היה יכול לעשות תשובה, קל וחומר לכל אחד מאתנו!

היכולת לדון רשע גמור לכף זכות היא מתוך מבט על הפוטנציאל, בכח, הטמון בו. זוהי עבודה של הדור שלנו, דורו של משיח, ככתוב שלעתיד לבוא תפסק ההלכה כבית שמאי^ו ולשיטתם "אזלינן בתר בכח" (לעומת בית הלל שהולכים אחרי ה'בכח'^ז). כשאני מתבונן על ה'בכח' של הרשע, ומכיר שהוא יכול לעשות תשובה ולהיות במדרגה גבוהה ממני, שהרי "מקום שבעלי תשובה עומדים צדיקים גמורים אינם עומדים"^ח — אזי אני מתקטן לעומתו, סגולה למדת השפלות.

[ליזכרו של בעל התשובה הגדול, הרב אורי זוהר זצ"ל]

הוֹשַׁע בֶּן פְּרַחְיָה וְנִמְאֵי הָאֲרָבִלִי קִבְּלוּ מֵהֶם. יְהוֹשֻׁעַ בֶּן פְּרַחְיָה אָמַר: עֲשֵׂה לְךָ רֵב, וְקַנְה לְךָ חֵבֵר, וְהָיוּ דָן אֶת כָּל הָאָדָם לְכַף זְכוּת.

הרבי מליובאוויטש היה נוהג לפרש את דברי יהושע בן פרחיה בהקשר למאורעות חייו^א. כך נאמר בגמרא^ב "לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת... לא כיהושע בן פרחיה שדחפו לישו הנוצרי בשתי ידיו", ומסופר שיהושע בן פרחיה ותלמידו ישו התארחו באכסניה, כשיצאו אמר יהושע בן פרחיה "כמה יפה אכסניא זו", אך התלמיד הסתייג "רבי עיניה טרוטות" (עיניה של בעלת האכסניה אינן יפות). השיב רבו "רשע! בכך אתה עוסק?!" ונדה אותו. לאחר מכן בקש התלמיד לחזור, אך רבו לא הסכים. לבסוף התייאש ישו, זקף לְבָנָה והשתחוה לה (לעבודה זרה). התהפכו היוצרות ויהושע בן פרחיה בקש מתלמידו לשעבר "חזור בך!", אך ישו השיב "כך מקובלני ממך, כל החוטא ומחטיא את הרבים אין מספיקים בידו לעשות תשובה"... לאחר סיפור זה — מסביר הרבי — הדגיש יהושע בן פרחיה את הכלל "הוי דן את כל האדם" — ואפילו את ישו, שחטא והחטיא — "לכף זכות".

אמנם המפרשים^ג אומרים ש"הוי דן את כל האדם לכף זכות" לא מתייחס לרשע גמור, אותו יש לדון לכף חובה! אך זה נכון בנוגע להתייחסות

נערך ע"י מנחם זאב וינגרט על פי **מבחר שיעורי התבוננות** חיי"ב עמ' 243 ואילך.

א ראה שיחת ש"פ בהעלותך תשמ"א. ועוד.

ב סנהדרין קז, ב (בגרסאות הלא-מצונזרות).

ג ראה פירושי הרמב"ם, רבינו יונה, רע"ב ועוד.

ד דברים ל, יד.

ה תניא פכ"ה.

ו יומא פו, ב.

ז מקדש מלך על זהר ח"א יז, ב בשם האריז"ל. מובא בלקו"ת קרח נד, ג.

ח ראה לקו"ש חלק ו עמ' 70 ואילך; בית האוצר מערכת א כלל כז ומערכת ב כלל ב; לאור ההלכה מאמר "לשיטות בית שמאי ובית הלל".

ט ברכות לד, ב.

קדושת לוי

פרשת בְּהַעֲלֹתְךָ

גומל דלים

אלא צדקה שנאמר 'זרעו לכם לצדקה'^א, וצירוף ג' נדרש בגמרא "גומל דלים"^ב.

אך בצדקה יש גם צד הפוך: העני משפיע לעשיה, בדרך 'אור חוזר'. וגדולה מעלת האור החוזר, כדברי חז"ל "יותר ממה שבעל הבית עושה עם העני העני עושה עם בעל הבית"^ג – העשיר נותן לעני דבר גשמי והעני נותן לעשיר דבר רוחני, זכות המצוה שעל ידה נותן הקב"ה לעשיר עולם הבא וקדושה וטהרה. נמצא שהצדקה היא בשני הכיוונים, העשיר גומל לדל והדל גומל לעשיה, כרמוז בכך ש**צדקה** באתב"ש היא **הקדצ**, אותיות **צדקה** למפרע^ד – צדקה באור ישר (מעשיר לעני) הופכת לצדקה באור חוזר (מעני לעשיר), בסוד א"ת ב"ש (א"ב אור ישר, ת"ש אור חוזר) – "ויאמר אלהים יהי אור [אור ישר] ויהי אור [אור חוזר]"^ה.

וכן לגבי המן: אמנם המן בשרשו הוא רוחני, "לחם אבירים", לחם שמלאכי השרת אוכלים^ו, אך בירידתו התגשם קצת ממעלת "לחם אבירים" והפך למזון גשמי, כדרך 'אור ישר' ההולך ומתגשם בירידתו. אולם ישראל העלו את המן, בדרך 'אור חוזר', כאשר פעלו בו את הטעם, "טעם כל המינין טעמו במן [כפי רצונם

כותב הקדושת לוי: 'וְהָמָן כִּזְרַע גֵּד הוּא'^ז כי האדם הנותן צדקה הוא משפיע בעני. ורבותינו ז"ל אמרו יותר ממה שבעל הבית עושה כו'. אם כן העני גם כן משפיע בבעל הבית. אפס החילוק שבעל הבית משפיע להעני דבר גשמי והעני משפיע לבעל הבית דבר רוחני, דהיינו שהקב"ה נותן לו עולם הבא וקדושה וטהרה. וכן היה במן שהמן היה משפיע לישראל שאכלו ממנו דהוא קצת גשמי וישראל השפיעו במן דבר רוחני כמאמר חכמינו ז"ל כל מה שבקשו לטעום במן היה טועמין. נמצא המן מקבל מאתם דבר רוחני איזה טעם שרצו וגד, ראשי תיבות גומל דלים. וזהו והמן כזרע ג"ד, הוא שהמן היה בו ענין גומל דלים שזה משפיע לזה גשמי וזה משפיע לזה רוחני כמו כן היה במן המן השפיע להם גשמי לישראל וישראל השפיעו בו רוחני. וזהו כזרע ג"ד, כזריעה של גומל דלים וזריעה נקרא צדקה כמאמר חכמינו ז"ל זרעו לכם לצדקה.

אור ישר ואור חוזר

המן הוא השפעה מלמעלה למטה, משמים לארץ, כמו העשיר המשפיע הנותן צדקה לעני המקבל. וזהו "והמן כזרע ג"ד"^ח – "אין זריעה

ג בבא קמא יז, א.

ד שבת קד, א.

ה ויקרא רבה לד, ח.

ו פרי עץ חיים שער הזמירות פ"ה.

ז יומא עה, ב.

נערך ע"י יוסף פלאי מרשימת הרב ד' אייר תשפ"ב.

א במדבר יא, ז.

ב **והמן** = **מאין**, מתוך תחושת "מאין יבא עזרי" מגיע המן. **והמן כזרע ג"ד** = "**ברוך אידיני יום יום**", מדת הלל הזקן (ביצה

ט, א), בטחון גמור, סוד נסיון המן.

השתלשלות, כאשר המאכל הרוחני משתלשל והופך למאכל גשמי. אך הטעם שבמן הוא בסוד התלבשות הרוחני בגשמי, ממד פנימי בתוך חיצוני. שרש ההשתלשלות הוא באמא-בינה (ההופכת להיות "אם הבנים") ושרש ההתלבשות באבא-חכמה (ואילו ההשראה שייכת לכתה, קוצו של יו"ד) – כמו שהתבאר שירידת המן היא מבחינת בינה וגילוי טעם המן הוא מבחינת חכמה.

מחשבה ומעשה

עוד מפרש הקדושת לוי: והמן כזרע גד הוא, יש אדם שמיגע עצמו בפרנסתו כגון העושר מה שאין כן העני אינו מיגע עצמו, רק העשיר נותן לו. כן היה טעמי מן לא היה מיגע עצמו רק במחשבה לבד מה שחשב בו טעם זה היה בו. וזהו והמן כזרע ג"ד, כזריעה שנקרא צדקה כמאמר הכתוב זרעו לכם לצדקה.

העשיר מתיגע במעשה, "והכל לפי רוב המעשה"^ט, והעני מתיגע במחשבה שהרי בקבלתו הוא נותן לעשיר את שכר המצוה הרוחני ומכניס 'טעם' בצדקה (כמו טעם המן על ידי מחשבת ישראל). והנה בכל מצוה יש צירוף מחשבה ומעשה, בסוד "חכם לב יקח מצות"^י לקשר את מעשה המצוה עם מחשבת-כוונת המצוה^{יא}. גם בצדקה (וסתם 'מצוה' היא צדקה) העשיר הנותן צריך לקשר את המעשה עם המחשבה, אך יחסית זו 'מחשבת המעשה' (בסוד 'עשיה לעילא' בבינה, שרש הכלים, גרמוהי) ובנוסף יש את מחשבת העני בבחינת טעמים (מוחין דאבא, חיוהי). נמצא שבצדקה בפרט יש יחוד מחשבה ומעשה על ידי שני יהודים המשלימים זה את זה.

ומחשבתם]^{יב}, ונמצא שהשפעת המן מלמעלה היא השפעת דבר גשמי וישראל מלמטה השפיעו בו דבר רוחני.

עליה לדרגת טעמים

כלל גדול הוא "כל אור חוזה, חוזר לקדמותו ממש" – בעליית האור החוזר הוא מגיע לשרש הקדום, מעל השרש הגלוי ממנו התחיל האור הישר! וכן הטעם שהתחדש במן על ידי האור החוזר הוא חזרת המן לקדמותו, מעל מקורו הראשון כ"לחם אבירים".

טעם המן שייך לבחינת הטעמים בתורה. בהתאמה למערכת טנת"א, טעמים-נקודות-תגין-אותיות, עולה שהמן יורד תחילה מבחינת נקודות, ואחר כך עולה ומגיע לבחינת טעמים. טעמים שייכים לחכמה, שרש האורות, 'חיוהי', ונקודות לבינה, שרש הכלים, 'גרמוהי'. אם כן, המן יורד מבחינת 'גרמוהי', שרש הכלים והגשמיות, ובכך זה הוא מתגשם למטה, ואז עולה לבחינת חיוהי, שרש הרוחניות – עליה מבינה לחכמה. מבואר שבינה, מוחין דאמא, היא סוד משיח בן יוסף, וחכמה, מוחין דאבא, היא סוד משיח בן דוד. וכן יוסף משפיע גשמיות, משביר ומכלכל מזון, כמו ירידת המן, ואילו משיח בן דוד מחזיר ומעלה לרוחניות ואלקות (ומגלה טעמי תורה). אמנם הסדר הרגיל הוא שההמשכה מלמעלה למטה היא בכח החכמה (ראש קו ימין) והעלאה מלמטה למעלה היא בכח הבינה (ראש קו שמאל). אך כאן הסדר מתהפך: החכמה, טעמים, שייכת לאור החוזה, ובינה שייכת לאור הישר. בסוד "אחליפו דוכתיהו" (נוטריקון אחד, גילוי "אחד האמת" בחכמה דווקא, בחינת משיח בן דוד).

במערכת של השתלשלות-התלבשות-השראה: ירידת המן מלמעלה היא סדר של

ט אבות ג, טו.
י משלי י, ח.
יא כש"ט אות ט.

מנהיגות בפרשה

כעין הבדולח". אבל בשר – לזה משה אינו שייך. המנהיג אינו יכול לתת לעם משהו שהוא עצמו לא חש את הצורך בו, וכך משה אינו 'מבין' את התאווה המגושמת לבשר וטוען "מאין לי בשר"!!

מועצת הזקנים

הפתרון הוא במינוי הזקנים. משה לא יכול להוריד בשר, אך דרך שבעים הזקנים ניתן לרדת אל העם ולהוריד להם בשר. אולם לא מדובר בהנהגה חלופית עצמאית – הזקנים עצמם מקבלים את נבואתם בהשראה ממשה, "ואצלתי מן הרוח אשר עליך ושמתי עליהם". כלומה, ההשפעה לישראל באה תמיד דרך משה, "נשיא הדור", אלא שכאן היה נדרש 'ממוצע' בין משה וישראל כדי להוריד את ההשפעה עד למטה.

תנועת החסידות מראשיתה הדגישה את דמות הצדיק, אשר בזכותו ודרכו יורד השפע לכולם – התחלה והכנה לחידוש מלכות ישראל, לקראת מלך צדיק, אוהב ואהוב, המשפיע בגשמיות וברוחניות. אכן, ניתן בהחלט לצייר מנהיג צדיק העומד בראש כמשה רבינו, ותחתיו שבעים זקנים המחוברים לגווי העם השונים. ולבסוף, משה היה צריך לפרוש מצרכי הגוף ולפרוש מן האשה, כדי להיות מזומן בכל עת לנבואה (כדברי ה' לאהרן ומרים בסוף הפרשה). אך המשיח לא יפרוש מן האשה¹ אלא ימחיש את היכולת להיות בבת אחת 'בתוך העולם ומחוץ לעולם', למעלה ולמטה כאחד, הוא ואשתו יחד.

משה רבינו הוא דוגמה ומופת למנהיגות יהודית. אמנם משה הוא 'חד פעמי', "לא קם נביא עוד בישראל כמשה"², אך בכל מנהיג-אמת יש משהו ממשה, "התפשטות משה בכל דור ודור"³, ובמיוחד בדמותו של מלך המשיח שאנו מצפים לבואו המהווה 'מהדורה מחודשת' של משה עצמו ("גואל ראשון הוא גואל אחרון")⁴.

מאין לי בשר

הנהגה בפרשת בהעלותך נדמה שיש משבר מנהיגות. לאחר חטאי המתאווננים והמתאווים, משה 'מחזיר את המפתחות' ואומר "מאין לי בשר לתת לכל העם הזה... לא אוכל אנכי לבדי לשאת את כל העם הזה"⁵, ואז ממנה הקב"ה 'מועצה' של שבעים זקנים שישתתפו במשא העם.

האם משה, הרועה הנאמן, נוטש את צאן מרעיתו? חס ושלום. משה אוהב את ישראל ומוסר את נפשו עליהם, ודווקא משום כך הוא מתדיין מול ה'. מוסבר⁶ שבדרגתו הרוחנית העליונה של משה ('נשמה מעולם האצילות') הוא יכול להוריד לישראל מן – 'מאכל מלאכים' והופך למשהו מוחשי אך עדין ומזוכך, "ועינו

נערך ע"י יוסף פלאי:

א דברים לד, י.

ב לפי תקוני זהר קיב, א.

ג ראה שמות רבה ד, ב.

ד במדבר יא, יד.

ה ספר המאמרים עזרת ד"ה ויאמר... ראה נתתיך אלהים לפרעה. התבאר בשיעור ז' שבת תשע"א.

ו לפי יומא עה, ב.

ז ישראל קדושים אות ה. ראה לחיות עם הזמן פרשת חיי שרה. בעתה אחישנה עמ' רמב.

הסיפור החסידי

רבי מנחם מענדל מווארקי | אהבה, פחד והתקשרות עמוקה

רבי מרדכי מנחם מענדל קאליש, 'הרבי השותק' מווארקי, נולד בשנת תרע"ט לרבי ישראל יצחק, מייסד שושלת ווארקי ותלמידו של רבי שמחה בונים מפשיסחא. כבר בחיי אביו הנהיג קבוצה קטנה של חסידי ווארקי, בהם מגדולי החסידים, שהדריך בדרכו המיוחדת בעבודת ה'. דרכו של רבי מנחם מענדל מיזגה בין חסידות ווארקי הלבבית לחסידות קוצק החרדית, וחבורתו הייתה נקראת "לייב־גווארדיה" (חבורת האריות). לאחר פטירת אביו, בכ"ב בניסן תר"ח, מיאן רבי מענדל לקבל את עול ההנהגה, במקומו הוכתר לאדמו"ר רבי שרגא פייבל מגריצא. הרבי מגריצא נפטר לאחר כחצי שנה בחג הסוכות תר"ט, ורק אז, בהוראת רבי מנחם מענדל מקוצק, ניאות לשבת על כיסא אביו והחל לכהן כאדמו"ר בווארקי. הצדיק מיעט מאד בדיבור, וגם דברי תורה השמיע בקיצור נמרץ. בחג הפסח תרכ"ח חלה, ולאחר חג השבועות לקחוהו לוורשה, שם נפטר לאחר מספר ימים, בט"ז בסיון.

היומיומית, וביחסי האנוש הפשוטים: נדמה כי הצורך לשנות בתדירות גבוהה את דפוס ההתנהגות מלווה בהכרח במתחים כלשהם. אך בסיפור שלפנינו רואים שאפשר גם אחרת: רבי מענדל ממש פושט צורה ולובש צורה, תוך שבריר שניה. ידאת הכבוד שחשו בני המשפחה הייתה כה פתאומית, עד שאי אפשר לייחס אותה רק לכניסתם של החסידים, המסתכלים על רבם בעיניים מעריצות ומשנים את האווירה. כאשר היה הרבי במחיצת משפחתו נעלמו הפערים המפרידים ביניהם, וכאשר נכנסו החסידים חולל הרבי בעצמו שינוי מהותי והפך מ'אבא' ל'מלך' [ומעניין לציין כי בנוסף לשינוי המיידי הזה תוך כדי זמן נשיאותו, ראשית נשיאותו אופיינה במעבר מפתחות ועירוב דעות עם הציבור להסתגרות ורוממות, והוא ביאר ענין זה בכמה דברי תורה כדי להפיס את דעת חסידיו].

זוהי יכולת המאפיינת צדיקים רבים: בדומה לכך מספרים רבים על הרבי מליובאוויטש,

מין רבי מנחם מענדל ישב פעם בסעודה בביתו כשהוא מסב עם בני משפחתו נכדי בית ווארקי. שדרה אז אורה נעימה, "היימיש" [משפחתית ולבבית] מאוד במשך הסעודה. החסידים ערכו את הסעודה בבית המדרש, ובסוף הסעודה פתחו את דלתו של הרבי ונכנסו ה'עולם' – ופתאום נפל על בני המשפחה פחד גדול, עד שלא ידעו מה קרה... הרי רק זה עתה אורה נעימה כל כך... רובנו ממלאים תפקידים שונים, ולעיתים אף מנוגדים, במקומות שונים בחיינו. מי אנחנו באמת? החבר או המחנך? הבעל או האבא? איש המשפחה או המנהיג הכריזמטי?

יותר מכל, בדרך כלל, מטרידה השאלה הזו אנשים המכונים בתפקידים ציבוריים או ניהוליים. תפקידים כאלה מחייבים אותם לשמור על ריחוק מסוים מהאנשים שתחתיהם, דבר היוצר לפעמים תחושה של זיוף. כמובן שפיצול אישיות כזה מותיר את חותמו בהתנהלות

"אויספליקן" היינו "למרוט" – כשם שמורטים נוצות מעוף). זה היה תוכן המאמר שרצה אז להשמיע. בסיפור זה שני מרכיבים בולטים: האמירה החריפה של הרבי, והחיפוש הממושך אחר החסיד הראוי לשמוע אותה. בכך מתגלים שני צדדים של ספירת ההוד: הראשון הוא ההכרה בחולשה ובצורך להיות קשור (לקב"ה, לצדיק או לבן הזוג), והוא שייך לפירוש ההוד כהודיה למי שהשפיע לי טוב. זהו תוכן אמרתו של הצדיק, המבטא בחריפות רבה את חיוניות הקשר האמיתי בין רבי לחסיד. הצד השני מופיע בחיפוש הממושך אחרי שומע מתאים, כזה שקיים בנפשו די אומץ להודאה מלאה על האמת. עצם קיומו של חסיד כזה לא מובן מאליו, וכבר הזוהר מפליג במעלתו של הצדיק הזוכה לכך: "זכאה מאן דמליל על אודנין דשמעין [אשרי מי שמדבר על אזנים שומעות]".

בגוף האדם, מסמל ההוד את מערכת החיסון. זו המערכת האחראית על הגנת הגוף ודחיית גורמים זרים שחדרו אליו בטעות. אם מערכת החיסון אינה מתפקדת היטב, היא מאפשרת למחלות לחדור אל הגוף ואף גורמת לגוף לתקוף את עצמו, מה שגורם ל"מחלה אוטואימונית". זה המסר שרצה רבי מנחם מענדל להעביר לתלמידיו: אם אינך מחובר אלי ומכיר בחשיבותו של הקשר בינינו, כי אז אינך אלא סכנה שיש לטפל בה בטרם תחליש את הגוף כולו. כך מבואר בקבלה, כי הספירה הכי רגישה לסכנה של התהפכות להניק את החיצונים היא ההוד, כאשר ההוד הופך ל"כל היום דוה". אולם היה עליו לחפש היטב אחר אדם שאמירה כזו אכן תחזק את הקשר ביניהם, ולא תערער יתר על המידה את מי שכליו אינם יציבים דיים.

שברגע הראשון בו נכנסו לחדרו השרה עליהם יראה גדולה, אך כשהישירו מבט והסתכלו בעיניו הרגישו במחיצתו את כל הרוגע שבעולם, כמו עם חבר טוב.

היכולת לגלוש בחופשיות מידידות למורא ולהפך, היא סימן היכר למלך אמיתי. אם ההנהגה אינה דבר חיצוני לאדם, אלא מהווה חלק מהתפקיד אותו נועדה נשמתו למלא, הוא אינו צריך לתחזק אותה בעזרת תדמית חיצונית או מזויפת. מלכות שכזו טבעית למלך כשם שהאבהות טבעית לאבא. יש בו, בלשון החסידות, "רוממות עצמית" הקיימת בין אם הוא מלך בפועל ובין אם לא. כמובן שהדבר אפשרי רק כאשר המלכות היא ביטוי למלכות שמיים, וגאות הבורא משתקפת בזו של הנברא. אחרת, מניין לבשר ודם החוצפה למלוך על זולתו? כך יכול היה רבי מענדל לעבור בין מצבים שונים בקלילות, מתוך תחושה שכולם מבטאים אמת אלוקית אחת.

פעם נכנס לבית המדרש שהיה מלא חסידים, ורצה להשמיע איזה מאמר [וכנודע היה שתקן ביותר, וגם כשאמר תורה היה זה בקיצור], הביט אנה ואנה בביהמ"ד, אך לא מצא מי שראוי לקבלו, ולזה נמנע מלאמרו.

הרבי עלה לחתנו הרה"ק יעקב אריה מנדרזין ששכב לנוח קצת באותה שעה, ויהי כאשר שמע ר' יעקב אריה את פסיעות חותנו על המדרגות (כי היו לו "שווערע טריט" [פסיעות כבדות]), קם ממטתו, וכשנכנס אמר לו מרן רבי מנחם מענדל בזה הלשון: "וועסטו זיין א חסיד איז גוט, און אז נישט וועל איך דיר אויספליקן" [אם תהיה חסיד הרי טוב, ואם לאו אעקור אותך (בתרגום מילולי,

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

התגברות על טראומה מהעבר

לפני מספר שנים חוויתי טראומה ומאז אני מטופלת באופן מקצועי. למרות הטיפול, עדיין מתעוררים אצלי בנפש רשמים מהאירוע, כל אימת שאני נתקלת במשהו שמזכיר את הפגיעה. אודה מאוד לברכה מהרב ועצה

טובה בדרך פנימיות התורה.

מענה:

העיקר להיות עסוקה כולך בשליחות שלך בעולם הזה, להביא את אור ה' לזולת, הרי כלל גדול – אור דוחה חשך, וכל שכן אור גדול שאף הופך את החשך עצמו לאור, היינו

שמרפא לגמרי את הפצע הרוחני שנגרם לך כו'. עליך לקבוע כמה וכמה שיעורים במשך השבוע ללמוד חסידות בעומק. ברכה שכל הרשמים הלא טובים יעברו לגמרי בקרוב ותבשרי בשורות טובות בכל!

ביה

מורה שיעור לפרק יומי בספרים מלכים-ישעיה

סיון

	ראשון	שני	שלישי	רביעי	חמישי	שישי	שבת
שלח פסחים פרק ח	י"ג מל"א ב	י"ד מל"א ג	ט"ו מל"א ד	ט"ז מל"א ה	י"ז מל"א ו	י"ח מל"א ז	י"ט מל"א ח
לרח פסחים פרק ט	כ'	כ"א מל"א י	כ"ב מל"א יא	כ"ג מל"א יב	כ"ד מל"א יג	כ"ה מל"א יד	כ"ו מל"א טו
תקת פסחים פרק י	כ"ז מל"א טז	כ"ח מל"א יז	כ"ט מל"א יח	ל' מל"א יט			

* מלכים-א

תמוז

	ראשון	שני	שלישי	רביעי	חמישי	שישי	שבת
תקת פסחים פרק י	א' מל"א כ	ב' מל"א כא	ג' מל"א כב				
בלק שקלים פרק א	ד' מל"ב א	ה' מל"ב ב	ו' מל"ב ג	ז' מל"ב ד	ח' מל"ב ה	ט' מל"ב ו	י' מל"ב ז
פיחס שקלים פרק ב	יא' מל"ב ח	י"ב מל"ב ט	י"ג מל"ב י	י"ד מל"ב יא	ט"ו מל"ב יב	ט"ז מל"ב יג	י"ז מל"ב יד
מטות שקלים פרק ג	י"ח מל"ב טו	י"ט מל"ב טז	כ' מל"ב יז	כ"א מל"ב יח	כ"ב מל"ב יט	כ"ג מל"ב כ	כ"ד מל"ב כא
מטע שקלים פרק ד	כ"ה מל"ב כב	כ"ו מל"ב כג	כ"ז מל"ב כד	כ"ח מל"ב כה	כ"ט מל"ב כו	ישעיה א	

* מלכים-ב

אנכי והילדים

המדור לילדי ישראל

חֶצְאֵי צוּרָה

בְּסֵדֶר – טוֹעָה טְעוֹת מְרָה. הוּא רַק חֶצִי, וְעָלְיוֹ לְהוֹדוֹת בְּכָה. וְהַדָּבָר הַשְּׂנִי, לֹא פָחוֹת חָשׁוּב, הוּא שְׂפָדֵי לְהִיּוֹת שְׁלֵם עָלֵי לְהִתְחַבֵּר עִם הַחֶצִי הַשְּׂנִי שְׁלִי, עִם ה' יִתְבָּרַךְ.

תְּרוּצָת פְּחֻצוֹצוֹת

מְתִי זֶה קוֹרָה?

כְּאֲשֶׁר אָנִי צָרִיךְ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּחֻצוֹצוֹת. יִצְיָאָה לְמַלְחָמָה אוֹ כָּל צָרָה אַחֲרֵת שְׂבָאָה עַל הַצְּבוּר הֵם מֵצָבִים לֹא נְעִימִים לְעַם יִשְׂרָאֵל, וְגַם בְּחַיִּים שְׁלִי עוֹבְרִים עָלַי נְסִיווֹנוֹת שׁוֹנִים, שְׁלֹא תָמִיד נְעִימִים לִי. לֹא נְעִים לְהִפְשֵׁל בַּמִּבְחָן הַקּוֹבֵעַ אֶת הַצִּיּוֹן הַסּוֹפִי בַּתְּעוּדָה, כְּמוֹ שְׁלֹא נְעִים שֶׁהַחֲבָרִים מֵהַפְתָּה לֹא מְצָרְפִים אוֹתָךְ לְמִשְׁחָק בְּתְרוּצִים שׁוֹנִים וּמְשֻׁנִּים. הַתְּרוּעָה בְּחֻצוֹצָרָה בְּזַמְנֵים אֵלוּ מְלַמֶּדֶת אוֹתִי שֶׁלְעוֹלָם לֹא נִתַּק הַקָּשֶׁר עִם ה'. דְּוָקָא בְּעֵתוֹת אֵלוּ מִתְגַּלָּה כְּמָה ה' קְרוֹב אֵלַי וּמְצַפָּה לְקַרְיָאֵתִי אֵלַי. מֵצַד שְׂנִי, תְּרוּעַת הַחֻצוֹצָרוֹת נִשְׁמַעַת

מִשָּׁה רַבִּינוּ מְצוּהָ לְהַכִּין זֹוג חֻצוֹצָרוֹת כְּסָף שִׁישְׁמֵשׁוּ לְמִסְפַּר תְּפִקִּידִים. עַל הַחֻצוֹצָרוֹת לְהִיּוֹת זֵהוּת בְּצוֹרְתָן אַחַת לְשֵׁנִיָּה וּלְהַעֲשׂוֹת מִמֶּקְשָׁה אַחַת – חֲתִיכַת כְּסָף מִמְּנָה תַעֲצַב הַחֻצוֹצָרָה. בְּחֻצוֹצָרוֹת אֵלּוּ, בֵּין שְׂאָר הַשְּׂמוּשִׁים, יִתְקַעוּ יִשְׂרָאֵל בְּעַת צָרָה – כְּמוֹ בְּשַׁעַת יִצְיָאָה לְמַלְחָמָה – אוֹ לְחִלּוּפִין בְּעֵתוֹת שְׂמִחָה – "בְּיוֹם שְׂמִחְתְּכֶם וּבְמוֹעֲדֵיכֶם... וְתִקְעֶתֶם בְּחֻצוֹצָרוֹת".

הַמְּגִיד מִמְּעוֹרִיטֵשׁ דּוֹרֵשׁ אֶת שְׂמוֹ שֶׁל כָּלִי הַהַכְרָזָה בְּדָרֶךְ מְעַנְיָנָת: שְׂתִי הַחֻצוֹצָרוֹת הֵן שְׂתִי חֶצְאֵי צוּרָה. כְּלוּמָר, כָּל אַחַת מֵהַחֻצוֹצָרוֹת הִיא חֶצִי צוּרָה, וּשְׂתִיָּהּ יַחַד מִתְחַבְּרוֹת וּמְשֻׁלִּימוֹת אֶת הַצוּרָה הַמְּלָאָה. וְכֵן הוּא מְסַבֵּיר: חֶצִי צוּרָה אַחַת מְסַמְּלֶת אֶת הָאָדָם, שְׂאִינוּ יְכוּלִּים לְהִיּוֹת שְׁלֵם לְלֹא חֲבוּר לְחֶצִי שְׂנִי – ה' יִתְבָּרַךְ.

אִז דְּבַר רֵאשׁוֹן שְׂאִנִּי לוֹמֵד מִכָּה הוּא, שְׂמִי שְׂחוֹשֵׁב שֶׁהוּא מְשָׁלֵם וְדוֹאֵג תָּמִיד לְהַצְדִּיק אֶת עַצְמוֹ וּלְהַסְבִּיר כְּמָה הוּא

לא אלאה אתכם, רק אספר לכם שבסופו של עמות מצאתי את עצמי מאכזב עד עמק הנשמה. לא, לא משאולי. כמו שאתם מבינים, האכזבה באה בעקר מעצמי... הרי התכונתי לטוב, אז למה התוצאה הסופית היא מריבה על תאר 'הצדיק הנסתור'? האכזבה הייתה עמקה. מה אכפת לי ששאולי יזכה במצוה הזו? האם יש לי זכות בלעדית עליה? בכלל, הענין הזה שהפכה תהיה מסודרת, אז מה זה בכלל משנה מי היה המבצע? המסקנה פה ברורה. זו סתם גאווה מצדי...

חצי צורה ולאה

זוהי החצוצרה הראשונה. כן, כעת אני סוג של חצי צורה. באשר דמינתי את עצמי ואת רחשי הכבוד שייגיעו לי בעקבות מעשי הטובים – הייתה לי צורה. איך אומרים? 'יהודי של צורה'. כן חשבת, אבל בעקבות המשבר מתגלה לי חצי הצורה, הצורה השבורה שלי. האם ה' אוהב את חצי הצורה? ודאי, "קרוב ה' לנשברי לב". יותר מכן, רק כעת אני יודע ש'ללא סיעתא דשמיא לא אוכל להיות מכון באמת לרצונו של ה'. המריבה אליה נקלעתי עזרה לי להכיר את מקומי האמתי. כעת ארצה לקבל את עזרתי מה' יתברך בעצמו. ומה עם החצוצרה השנייה? מה עם הרצון האמתי שהיה לי להיות יותר טוב, לקבל על עצמי החלטה טובה?

במקדש בזמני שמחה – ראשי חודשים ומועדים – ואלו כמובן מזכירים לי את הארועים השמחים שלי, כמו לדת האח הקטן או ההצלחה במבחן. אלו זמנים בהם אני ממלא את פי שירות ותשבחות לה' על כל הטוב שהוא גומל לי.

חצי צורות

טוב, אלו ארועים שעובדים עלי, ארועים שמחים וארועים 'מאתגרים'. שניהם נוחתים עלי מבחוץ ודוֹרְשִׁים ממני להגיב בהתאם. אבל אני חושב שיש אתגר לא פחות גדול מאלו. האתגר הוא להיות גם שלם וגם שבור בעת ובעונה אחת.

נשמע מסבב? ספור אישי בטח יועיל להבנה... אז ככה. לפני שנתים ארע הספור הבא. בעת רצון נדירה קבלתי על עצמי החלטה טובה: מהיום אני משתדל להקדים להגיע לכיתה חמש דקות לפני כלם ולסדר אותה. כן גם אגיע בזמן ללמודים, ואני מאחר כרוני, וגם הכיתה כלה תהנה ממקום מארגן ונקי. בלי רעש וצלצולים התחלתי לנהג כן כל בקר. אבל מה? בקר אחד אני מגיע ומוצא את הכיתה כבר מסודרת. סריקה מהירה מגלה את שאולי ישוב לו בפנות החדר ומבט של נצחון על פניו, מבט שאומר הכל. "השגתי אותה, שלא תחשב שאתה הצדיק היחיד פה...", אמרו הפנים ללא מלים.

קרוב אליו עד אין סוף, ויחד עם זה הוא רחוק ממנו אין סוף. על הקרבה העצומה לה' הוא שִׁמַּח וְצוּהַל, ויחד עם זה, בְּסִתֵּר לְבוּ, הוא בּוֹכָה עַד כִּמָּה בְּמַעֲשָׂיו הַרְעִים הַרְחִיק אֶת עַצְמוֹ מִמֶּנּוּ.

”בְּכִיָּא תִקְיַעָא בְּלִבָּאֵי מִסְטָרָא דָא, וְחֻדָּא תִקְיַעָא בְּלִבָּאֵי מִסְטָרָא דָא” (מְאָרְמִית: בְּכִיָּה תִקְוַעָה בְּלִבֵּי מִצַּד אֶחָד, וְשִׁמְחָה תִקְוַעָה בְּלִבֵּי בְּצַד שְׁנִי).

שְׁנֵי זָכָה לְשֵׁנֵי חֲצָאֵי הַצּוּרָה – שְׁבוּרִים וְשָׁלְמִים יַחַד!
שְׁבֵת שְׁלוֹם וּמְבֻרָךְ!
וְ

הַחֲצוּצָרָה הַשְּׁנִיָּה מְשַׁלֵּמָה אֶת חֲצֵי הַצּוּרָה לְצוּרָה שְׁלֵמָה. כַּאֲשֶׁר אֲנִי עוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה טוֹב עָלַי לְשִׁמְחָה. ה' יִתְבָּרַךְ וְזָכָה אוֹתִי לְהִיּוֹת שְׁתָּף בְּמַעֲשֵׂה מִצְוָה! ה' קָרֹב אֵלַי!

פִּיפְשׁוּכִי קְלֵמֶלֶכָה

אֲזוּ אֲנִי שְׁלֵם אוּ שְׁבוּר? אֲנִי שִׁמַּח אוּ עִם לֵב נִשְׁבָּר? אֲנִי קָרֹב לַה' אוּ רְחוֹק מִמֶּנּוּ? הַתְּשׁוּבָה לְשִׁאֲלָה הַזֹּאת הִיא מֵהַנּוֹשְׂאִים הָעִקְרִיִּים שֶׁל סֵפֶר הַתְּנִיָּא. יְהוּדִי, מְסֻבֵּיר לְנוּ אֲדַמּוּ”ר הַזֶּקֶן, הוּא יִצְוֹר מִיַּחַד בְּמִינוֹ. הוּא לֹא זֶה וְלֹא זֶה, אֶלָּא הוּא גַּם זֶה וְגַם זֶה. הוּא 'נוֹשֵׂא הַפְּכִים'. ה'

חסידות וארץ ישראל
ישיבת עוד יוסף חי מזמינה אתכם לשבת חסידות
בנושא: חטא המרגלים וישוב הארץ כראי החסידות
עם ר' ישראל אריאל (יצהר) ור' איתיאל גלעדי

שבת שלח י"ט סיוון לפרטים והרשמה עתי 058-5277247
 השבת מיועדת לחלמידי שבעיית-שמיות ותלמידי ישיבה גבוהה // הרשמה עד יום שני י"ד סיוון

התורה היא מפגש־דעות.

שונים, מתדיינים וגם חולקים, כאשר "אלו ואלו דברי אלקים חיים". אך עוד לפני כן, בעיקרה וביסודה, התורה היא מפגש בין שתי הדעות השונות וההפוכות ביותר – "דעת עליון" ל"דעת תחתון". התורה מפגישה בין חכמתו ורצונו של ה', הנעלים לגמרי מדעת אנוש, לשכלם ודעתם של לומדי התורה. לכן, מתן תורה הוא המהפכה הגדולה ביותר בכל הזמנים – שבירת המחיצה בין עליונים ותחתונים, פריצת הדרך, "דרך הוי'", בה הולכת ומתקרבת אלינו דעתו של ה' ש"הוא ודעתו אחד" ו"בידיעת עצמו יודע את כל הנמצאים".

לכן, כוללת התורה ממדים שונים והפוכים – היא "תורת אמת", האמת האלקית השלמה שלמעלה־מעלה מכל מציאות העולמות (בלשון הרמב"ם, "זה' אלהים אמת' הוא לבדו האמת ואין לאחר אמת כאמתתו, והוא שהתורה אומרת 'אין עוד מלבדו' כלומר אין שם מצוי אמת מלבדו כמותו"), אמת שקדמה לעולם ולא נדרשת לה שום השלכה במציאות; אך היא גם "תורת חסד", הדרך לשלום ותיקון של העולם כולו – "עולם חסד יבנה". המפגש ולעתים העימות בין שתי הבחינות הללו הוא־הוא דופק החיים של "תורת חיים" המפעמת בחיינו ובלמודנו.

בסיומ ימי התשלומין של חג השבועות ראוי להתבונן במהות התורה שקבלנו ב"זמן מתן תורתנו", ובכך עוסקת כל החוברת השבוע: מבט על האמת, החסד והחיים שבתורה; העמקה בחידוש הגדול של מתן תורה על ידי משה רבינו – הכח לראות ולדעת את עצמנו ואת המציאות כולה מנקודת המבט של ה' יתברך; והתבוננות בדופק־החיים של התורה המזרימה את האלקות הנצחית לתוך הזמן של המציאות המוגבלת.

מעוניין להפיץ את עלון נפלאות במקום מגוריך?

שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il או התקשר 052-4295164

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?
שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי־פון:
079-9211452 או 02-5434297 - המספר פתוח לניידים כשרים

